

Masterafhandling ved Masteruddannelsen i Sexologi, Aalborg Universitet

Viden og subkultur

Et kvalitativt studie om mænd, der har sex med mænd

Sara Haghbin, cand.psych.

Vejleder: Professor, ph.d. Christian Graugaard

Studienr.: 20171019

Gruppenr.: sx125

Typeenheder: 97.857 (40,8 ns)

Maj 2019

Indholdsfortegnelse

Abstract/resumé • s. 4

Introduktion • s. 5

- *Handling kræver indsigt • s. 5*

Kapitel 1: Baggrund • s. 6

- *Seksualitet og sundhed • s. 6*
- *Et blik på danske LGBT-personer • s. 7*
- *Senmoderne seksualitetsformer • s. 8*
- *Det subkulturelle landskab • s. 10*

Kapitel 2: Formål • s. 18

- *Hvad er afhandlingens fokus? • s. 18*
- *Problemformulering og forskningsspørgsmål • s. 20*

Kapitel 3: Teori • s. 21

- *Antonovsky: Oplevelse af sammenhæng • s. 21*
- *Becker: Outsidere • s. 23*

Kapitel 4: Metode • s. 26

- *Litteratursøgning • s. 26*
- *Rekruttering af informanter • s. 28*
- *Indsamlingsmetode: Kvalitative interviews • s. 30*
- *Analysemetode: Meningskondensering • s. 32*

Kapitel 5: Resultater • s. 34

- *Vignet: Axel og Benjamin • s. 34*
- *Præsentation af resultater • s. 35*

- *Diskussion af resultater* • s. 41
- *Styrker og svagheder* • s. 41

Litteraturliste • s. 42

Bilag • s. 45

- *Søgeprotokol* • s. 45
- *Rekrutteringsbrev* • s. 46
- *Samtykkeerklæring* • s. 47
- *Interviewguide* • s. 48
- *Eksempel på meningskondensering* • s. 51

Abstract

Knowledge and Subculture: A Qualitative Study on Men Who Have Sex with Men

This thesis explores men who have sex with men, and the significance their subcultures may have in regards to acquiring and applying knowledge on safe sex. The data consist of qualitative interviews with two informants who are connected to the app Grindr and the leather community respectively. The theoretical framework, with which the results are interpreted, is Antonovsky's coping theory on the Sense of Coherence and Becker's labelling theory on the outsider.

Resumé

Viden og subkultur: Et kvalitativt studie om mænd, der har sex med mænd

I denne masterafhandling kigges der nærmere på mænd, der har sex med mænd, og hvad deres subkulturelle fællesskaber betyder for tilegnelsen og anvendelsen af viden om sikker sex. Datagrundlaget består af kvalitative interviews med to informanter, som færdes på app'en Grindr henholdsvis i lædermiljøet. Den teoretiske ramme, som resultaterne sammenholdes med, er Antonovskys copingteori om oplevelse af sammenhæng samt Beckers stempingsteori om outsideren.

Introduktion

Handling kræver indsigt

I løbet af min masteruddannelse har jeg været så privilegeret, at jeg har kunnet trække på medarbejdere fra AIDS-Fondet, der er i direkte kontakt med organisationens målgrupper. Gennem vores samtaler er jeg blevet bevidst om mekanismer, som kan indvirke på mænds seksuelle risikoadfærd, men som AIDS-Fondet ikke ved nok om til at kunne målrette deres arbejde. Hvis handling skal være hensigtsmæssig, kræver den også en kvalificeret indsigt, og derfor har min mission været at afdække nogle uudforskede områder. Forløberen for denne opgave handlede om stigmatisering af mænd, der har sex med mænd, så jeg kunne få en grundlæggende forståelse for deres trivselsudfordringer. Opgaven her bliver et mere omfattende bidrag, fordi jeg indsamler og anvender min egen empiri. Det overordnede tema er stadig mænd, der har sex med mænd, men fokus er flyttet fra stigmatisering til submiljøer.

Emnet går direkte i spænd med min egen interesse for det sexologiske felt, som først og fremmest er funderet på en socialpsykologisk tankegang. Jeg er optaget af at undersøge individet i sin kontekst, særligt når tilværelsen er forbundet med tabu og marginalisering. Ved at blotlægge de nuancer, som kendetegner bestemte livsformer, er det altid mit håb at nedbryde fordomme og skabe en øget forståelse. Ikke fordi vi som samfund skal vælge side eller acceptere en skadelig adfærd, men fordi vi bør agere på et oplyst grundlag. Masterafhandlingen er et udtryk for dette synspunkt.

Kapitel 1

Baggrund

I dette indledende kapitel formuleres først afhandlingens paradigmatisk afsæt, som lægger grunden for, at en række temaer bliver præsenteret. Deres funktion er både at vise, hvilke overvejelser der skal tænkes ind i opgavens fokus, og hvilken viden der findes om mænd, der har sex med mænd, hvad angår subkulturer.

Seksualitet og sundhed

Det grundlæggende perspektiv, der fungerer som pejlemærke for opgavens tilgang, er hentet fra rapporten *Defining Sexual Health*. I denne præsenterer WHO nogle arbejdsdefinitioner, som afspejler en fortløbende udvikling, og som bygger på international konsensus. Af definitionerne er der to, som har særlig relevans for opgaven og derfor skal introduceres. Den ene - definitionen på seksualitet - har følgende ordlyd:

“Sexuality is a central aspect of being human throughout life and encompasses sex, gender identities and roles, sexual orientation, eroticism, pleasure, intimacy and reproduction. Sexuality is experienced and expressed in thoughts, fantasies, desires, beliefs, attitudes, values, behaviours, practices, roles and relationships. While sexuality can include all of these dimensions, not all of them are always experienced or expressed. Sexuality is influenced by the interaction of biological, psychological, social, economic, political, cultural, ethical, legal, historical, religious and spiritual factors” (WHO, 2006, s. 5).

Som det fremgår af citatet, skal seksualitet placeres i en langt bredere ramme, end kønsorganer og samleje giver råderum til. Det genitale spiller ikke nødvendigvis den afgørende rolle i individets seksualliv, der lige så vel kan centrere sig om komplekse tanker, følelser og værdier. På samme måde følger, at selv hvis en seksuel problematik kan tilskrives en fysiologisk årsag, vil den forplante sig til det mentale og det relationelle. Definitionen indeholder en dynamisk helhedsforståelse, hvor kropslige funktioner ikke kan stå alene, men går i samspil med psykiske, sociale og kulturelle faktorer. Der er med andre ord tale om et bio-psyko-socialt perspektiv (Graugaard, 2017).

Den anden af WHO's definitioner, som skal fremhæves, er møntet på seksuel sundhed. I rapporten lyder det, at *“sexual health is a state of physical, emotional, mental and social well-being in relation to sexuality; it is not merely the absence of disease, dysfunction or infirmity”* (WHO, 2006, s. 5). Ligesom for seksualiteten gælder det for den seksuelle sundhed, at den hører til i en bio-psyko-social forståelsesramme. Samtidig bindes seksuel sundhed op på en positiv tænkemåde, hvor det væsentlige ikke er fraværet af sygdom, men tilstedeværelsen af et subjektivt velvære. Tanken indebærer, at et liv fyldt med byrder og kriser sagtens kan være mere 'sundt' end et liv, der er

spinkelt på udfordringer. Som litteraturen underbygger, ligger forskellen i, hvordan individet oplever og håndterer sin tilværelse - hvilke ressourcer og handlekompetencer der er til stede (Graugaard, 2017).

Et blik på danske LGBT-personer

Når den seksuelle sundhedstilstand skal vurderes, er det ikke uden betydning, hvilket udsnit af befolkningen man tilhører. Ved at stille skarpt på den minoritetsgruppe, som LGBT-personer udgør, bliver det klart, at der eksisterer en ulighed i forudsætninger og vilkår. Dette kan demonstreres ved at gennemgå relevante pointer fra oversigtsartiklen *Sundhed og trivsel blandt danske LGBT-personer* (Graugaard et al., 2014) samt den nyeste rapport på området, *LGBT-sundhed* (Johansen et al., 2015).

Ifølge begge tekster er der sket en samfundsmæssig udvikling gennem de seneste 40 år, hvor LGBT-personers rettigheder løbende er blevet sat på dagsordenen. Først blev homoseksualitet fjernet fra Sundhedsstyrelsens liste over psykiatriske lidelser, hvilket skete i 1981. I 1989 blev Danmark det første land i verden, der gjorde det muligt for samkønnede par at indgå registreret partnerskab, og fra 2012 har de kunnet gifte sig i folkekirken. På diskriminationsområdet er der siden 1987 gjort forskellige tiltag for at beskytte homo- og biseksuelle mod forskelsbehandling. I forlængelse heraf blev det i 2004 en strafskærpende omstændighed at begå forbrydelser, der bunder i offerets seksuelle orientering, såkaldte hadforbrydelser. Indtil videre har transpersoner ikke modtaget samme opmærksomhed som de seksuelle minoriteter, men inden for de senere år er der opstået en politisk bevågenhed også i forhold til kønsidentitet. Fx er det blevet muligt at skifte juridisk køn ved at søge om ændret personnummer (Johansen et al. 2015; Graugaard et al., 2014).¹

Selvom mulighederne for LGBT-personer har udviklet sig i en positiv retning, viser der sig markante forskelle, når man sammenligner gruppens helbred og trivsel med den øvrige befolkning (Johansen et al., 2015). Graugaard et al. nævner kortfattet, hvilke mekanismer der kan være på spil: "*Kulturel homo- og transfobi er sandsynligvis en medvirkende årsag til de trivselsforstyrrelser blandt danske LGBT-personer, som er demonstreret i adskillige studier*" (Graugaard et al., 2014, s. 738). Pointen understøttes af Johansen et al., som desuden præsenterer nogle konkrete bud på, hvad der ligger bag den sociale ulighed i sundhed.

Forfatterne anfører, at vi grundlæggende set lever i et samfund, der er indrettet efter en cis- og heteronormativ struktur². Fordi LGBT-personer falder uden for de kønslige og seksuelle udtryk, der opfattes som 'naturlige', bliver gruppen oftest usynliggjort og placeret i en afvigende position. De

¹ Efter de to artikler blev udgivet, er transkønnethed desuden blevet fjernet fra listen over 'psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser'. Det skete i januar 2017: <https://www.sum.dk/Aktuelt/Nyheder/Sygehusvaesen/2017/Juni/Minister-ny-vejledning-goer-op-med-foraeldet-syn-paa-transkoennede.aspx>

² *Cisnormativitet* = antagelsen om, at medfødt køn og kønsidentitet altid stemmer overens (Johansen et al., 2015). *Heteronormativitet* = antagelsen om, at heteroseksualitet er det givne og naturlige (ibid.).

strukturelle forhold kan forklare, hvorfor LGBT-personer stadig ikke nyder samme rettigheder som andre borgere, og hvorfor de bliver mødt med manglende viden i sundhedssektoren. Begge velundersøgte eksempler på, hvad trivselsudfordringerne kan skyldes. Et tredje eksempel er de verbale og fysiske overgreb, som både seksuelle og kønsidentitetsminoriteter bliver udsat for. En større europæisk undersøgelse fra 2012 viste fx, at 31 % af de danske respondenter havde følt sig diskrimineret eller chikaneret grundet seksuel orientering. Uanset land angav 6 %, at de havde oplevet fysisk vold, seksuel vold eller trusler inden for det seneste år, hvilket de tilskrev deres seksuelle orientering eller kønsidentitet (Johansen et al., 2015).

Ifølge Johansen et al. tyder litteraturen på, at ovennævnte samfundsstruktur og vilkår kan medføre en oplevelse af stress hos LGBT-personer - såkaldt minoritetsstress. Herunder gælder, at gruppen internaliserer den homo-, bi- og transfobi, som er til stede i deres omverden. Den psykosociale mistrivsel, der ses hos LGBT-personer, kommer desuden til udtryk ved en højere grad af angst, lavt selvværd, social udsathed, selvmordstanker og -forsøg samt et utilfredsstillende sexliv. Dette når man sammenligner med baggrundsbefolkningen (se Graugaard et al., 2014 samt Johansen et al., 2015 for en uddybning af disse fund). Særligt de suicidale tilskyndelser fremhæves af Graugaard et al., der henviser til en dansk befolkningsundersøgelse fra år 2000. Den konkluderede, at mere end dobbelt så mange homo- og biseksuelle som heteroseksuelle mænd havde overvejet selvmord inden for det seneste år, mens forekomsten af reelle selvmordsforsøg var omtrent tre gange højere (Graugaard et al., 2014).

Sammenlignet med de psykosociale forhold påpeger Graugaard et al., at det er mere begrænset, hvad der eksisterer af viden om LGBT-personers somatiske sundhedstilstand. En kendt sundhedsudfordring for gruppen af mænd, der har sex med mænd, er deres risiko for pådragelse af sexsygdomme, herunder hepatitis og hiv. Eftersom det langt fra er alle disse mænd, der identificerer sig som homoseksuelle, sættes forebyggelsesindsatserne yderligere på prøve. Hvert år opdages ca. 200 nye hiv-tilfælde i Danmark, hvoraf knap halvdelen er mænd smittet af en anden mand. Selvom velbehandlet hiv ikke længere er en dødelig sygdom, er den stadig forbundet med udbredt uvidenhed og social marginalisering (Graugaard et al., 2014).

Senmoderne seksualitetsformer

Med henvisning til en undersøgelse fra 2009 anslår Johansen et al., at der lever mellem 160.000 og 290.000 LGBT-personer over 16 år i Danmark. Nøjagtig hvem og hvor mange, der tilhører gruppen, kan imidlertid være svært at slå fast (Johansen et al., 2015). En af årsagerne er ifølge Graugaard et al., at kategorierne er blevet mere flydende, end de var tidligere, hvilket gør det vanskeligt at operere med skarpt afgrænsede og gensidigt udelukkende definitioner (Graugaard et al., 2014). Den forskningsmæssige udfordring heri kan betragtes som et senmoderne vilkår, der gør det nødvendigt at forstå samtidens seksualitetsformer. Spektret af kønslige udtryk vil ikke blive taget op, da opgavens fokus er en seksuel minoritet.

I teksten *Kønslivskamæleoner* skildrer Graugaard det senmoderne menneske som et foranderligt væsen, der kan antage alskens former på det kønslige og seksuelle område. Samtiden udgør en brydningstid, hvor alt står til forhandling, fordi tidligere tiders konventioner efterhånden er gået i opløsning. Man er ikke længere født ind i fastlåste normer og kategorier, men kan i højere grad realisere, hvad der på et givent tidspunkt i livet synes meningsfuldt. Inden for de sidste tre generationer er der sket en nytænkning af følelses- og seksuallivet, som viser sig i en række adskillelsetendenser. En af disse er adskillelsen af lyst, adfærd og identitet. Graugaard uddyber tendensen ved at forklare, *"at det, man føler, gør og er ikke nødvendigvis (eller til evig tid) er sammenfaldende størrelser"* (Graugaard, 2014, s. 149).

Den samme tankegang kan findes i forskningsartiklen *Å gjøre det, å føle det og å være det. Homoseksualitet i det seinmoderne*. Artiklens to forfattere sætter sig for at undersøge, hvad der karakteriserer den seksuelle kultur blandt norske unge. Pedersen & Kristiansen formulerer deres undren på følgende vis:

"Er unge menneskers seksualitet i ferd med å bli mer flytende og mindre knyttet til faste identitetskonstruksjoner? Går vi mot et samfunn der det å ha sex med personer av samme kjønn ikke lenger er forbeholdt en liten, avgrenset minoritet - de lesbiske og homofile?" (Pedersen & Kristiansen, 2003, s. 30).

Spørgsmålene søger Pedersen & Kristiansen at besvare ved at kortlægge samkønnet adfærd, tiltrækning og identitet hos de unge - og hvorvidt dimensionerne overlapper. Sondringen mellem, hvad man gør i praksis, føler sig tiltrukket af og identificerer sig som, bruger forfatterne til at afdekke, om homoseksualitet er så entydig en kategori som hidtil antaget.

Ud fra studiet konkluderer Pedersen & Kristiansen, at andelen af unge voksne, der kan beskrives som homo- eller biseksuelle, varierer efter to forhold. Det første er, hvor strenge kriterier man lægger til grund for sin analyse. Det andet er, om der tages udgangspunkt i seksuel erfaring, interesse eller identitet, når kategorien tildeles. Undersøgelsen tyder på, at dimensionerne ikke altid er sammenfaldende, men lige så vel kan danne modstridende konstellationer. Pedersen & Kristiansen tolker dette som et tegn på, at den seksuelle kultur er blevet mere flydende, end den var tidligere - mere 'queer'.

Deres studie er et opgør med den traditionelle homoseksualitetsforskning, hvor entydige kategorier tages for givet, og fokus er på åbne, selvidentificerede homo- og biseksuelle. Begrænsningen ved den type forskning er, at den overser, hvad Pedersen & Kristiansen benævner *"den seksuelle gråsonen"* (Pedersen & Kristiansen, 2003, s. 6). I den befinder sig de mere sammensatte tilfælde, som er vanskelige at kategorisere, fordi adfærd, lyst og identitet peger i forskellige retninger. Pedersen & Kristiansen giver et eksempel: *"Hva med en mann som er gift med en kvinne og ser på seg selv som heterofil, men i hemmelighet har sex med menn et par ganger i måneden - er han*

homofil?" (ibid.). Citatet afspejler, at det traditionelle begrebsapparat kommer til kort, når forskningen skal følge med samfundets udvikling (Pedersen & Kristiansen, 2003).

Hvis videnskabeligt og klinisk arbejde skal tage højde for den seksuelle gråzone, kræver det en skelnen mellem de tre dimensioner, som Pedersen & Kristiansen opfordrer til. I praksis giver det ikke nødvendigvis mening at udforske alle tre, men at placere sit fokus på den dimension, der har interesse. Er det ikke identitetsmarkøren 'homoseksualitet', man ønsker at undersøge, kan den fx udskiftes med adfærdsbetegnelsen 'mænd, der har sex med mænd' - forkortet MSM. Herved bliver fællesnævneren den seksuelle praksis frem for identitet, hvilket gør det muligt at undersøge samkønnede adfærdsformer, uanset hvad manden identificerer sig som. Betegnelsen MSM er hverken ny eller ukendt, men anvendes på forebyggelsesfeltet (se fx Sundhedsstyrelsen, 2012).

Selvom brugen af MSM er udbredt, er den også forbundet med en vis kritik, som det fx ses i teksten *The Trouble with "MSM" and "WSW": Erasure of the Sexual-Minority Person in Public Health Discourse*. Som titlen lægger op til, anfægter Young & Meyer, at en adfærdskategori kan indfange seksuelle minoritetsindivider. De forklarer, at begrebet MSM har eksisteret siden 1990'erne, hvor det er blevet brugt på forsknings- og sundhedsområdet til at adressere seksuel risikoadfærd. Problemet er dels, mener Young & Meyer, at en så generel kategori udvisker seksuel mangfoldighed og underminerer, at individet har selvbestemmelse over egen identitetsterm. Når mændene desuden reduceres til handling, bliver de løsrevet fra deres selvforståelse og den sociale kontekst, som er med til at forme deres seksuelle adfærd. De forskningsmæssige konsekvenser er, at nuancerne går tabt og etikken ligeså (Young & Meyer, 2005).

Kritikpunkterne præsenteres her, fordi de på sin vis har en berettigelse, der giver anledning til reflektion. Alligevel vil MSM være det bærende begreb i resten af opgaven. Formålet med dette er hverken at fratage mændene deres seksuelle identitet eller at negligere, at deres adfærd er kontekstafhængig. Begge dele vil tværtimod være forudsætninger for opgaven. Hvis den senmoderne udvikling skal medtænkes, er det blot nødvendigt at operationalisere gruppen på en måde, som inkluderer ellers oversete tilfælde, gråzonetilfælde. Det vil sige mænd, der har sex med mænd, selvom de ikke identificerer sig som homo- eller biseksuelle.

Det subkulturelle landskab

Et andet kendetegn ved senmoderniteten er den seksuelle pluralisme, der beskrives af tænkere som Anthony Giddens og Gunter Schmidt. De tegner begge det samtidsportræt, at seksuelle aktiviteter er blevet en mangfoldighed af mulige livsstilsformer. Hvad man før betragtede som perversiteter dyrkes nu i udbredte kredse og har etableret sig som måder at indgå i relationer på. Traditionel heteroseksuel adfærd er stadig målestokken, som alt andet bedømmes efter, men er i bevægelse mod at blive én tilbøjelighed blandt mange (Giddens, 1992a; Schmidt, 1996).

I Giddens' tankeunivers hænger udviklingen sammen med, at seksualitet ikke længere er betinget af reproduktion, men i højere grad fungerer som et formende karaktertræk og selvstændigt erfaringsfelt. Seksualiteten er plastisk, som Giddens betegner det, hvilket indebærer, at individet kan definere sit selv gennem seksuelle udfoldelser (Giddens, 1992 & 1992a). Schmidt forklarer pluralismen med, at seksualmoralen er blevet afskaffet til fordel for en interaktions- eller forhandlingsmoral. Det afgørende for seksuelle handlinger er ikke deres moralske betydning - om de er rigtige eller forkerte - men at parterne indgår aftale om dem. Resultatet er, at der opstår mange måder at være seksuel på, fordi interaktionsmulighederne er talrige (Schmidt, 1996).

Af eksempler nævner Schmidt "ægteskabelig eller udenomsægteskabelig, genital, anal eller oral sex, om det er blidt eller rådt, konformt eller raffineret, sadistisk eller masochistisk" (Schmidt, 1996, s. 11). Eksemplerne understreger, at der er opstået en bred vifte af seksuelle samværsformer, hvor man mødes om det, man ønsker at dyrke. I det følgende bliver det klart, at pluralismen ikke kun præger samfundet som helhed, men også gør sig gældende hos bestemte grupper. Mænd, der har sex med mænd - betragtet som en subkultur - er selv inddelt i subkulturelle fællesskaber, hvis samlingspunkt er det sociale og seksuelle.

Subkulturer blandt MSM

Et af de empiriske studier, som demonstrerer ovennævnte tankegang, er beskrevet i artiklen *Delimiting differences: sub-communities in the San Francisco gay community*. Forskerne Peacock et al. præsenterer de i alt 35 subgrupper, som de har identificeret inden for et større fællesskab af mænd, der har sex med mænd. De eksempler, som forskerne selv fremhæver, er lædermiljøet, mænd med fælles etnicitet, aktivister, klubgængere og yngre grupperinger. Studiets fund er baseret på interviews med homo- og biseksuelle mænd, der hver især har udpeget og karakteriseret en række subgrupper. I gennemsnit rapporterede informanterne, at de tilbringer tid med eller føler sig som en del af otte forskellige grupper (Peacock et al., 2001).

Tabel over de subgrupper, som Peacock et al. (2001) har fundet i deres studie. Enkelte grupper er udeladt, da de ikke giver mening i sig selv eller i forhold til opgavens fokus.

<i>Subgroups within the San Francisco Gay Community</i>			
<i>Academic</i>	<i>Activist</i>	<i>AIDS service volunteers</i>	<i>Artists</i>
<i>Bisexual</i>	<i>Closeted</i>	<i>Co-workers</i>	<i>Drag queens</i>
<i>Drug users</i>	<i>Friends</i>	<i>HIV negative</i>	<i>HIV positive</i>
<i>Homeless</i>	<i>Leather</i>	<i>Men connected by computers</i>	<i>Men connected by sexual activity</i>

<i>Men in mixed race relationships</i>	<i>Men in particular neighborhoods</i>	<i>Men in relationships</i>	<i>Men of colour</i>
<i>Men who go to bars</i>	<i>Men who go to clubs</i>	<i>Men who go to the gym</i>	<i>Middle class</i>
<i>Older</i>	<i>Professional</i>	<i>Religious</i>	<i>Sex workers</i>
<i>Upper class</i>	<i>White</i>	<i>Younger</i>	

Som Peacock et al. sammenfatter, tog mændene det for givet, at de tilhører det samlede fællesskab af mænd, der har sex med mænd. Oplevelser som undertrykkelse, at være 'anderledes' og/eller at springe ud har betydet, at de føler sig forbundet med hinanden. Selvom informanterne var enige om, at oplevelserne har skabt lignende interesser og kvaliteter blandt MSM, var der lille enighed om de egentlige fællestræk. Til sammenligning blev deltagelsen i subgrupper ikke opfattet som en selvfølge, men snarere et personligt valg, en identificering med gruppen. Forfatterne skriver videre, at *"Informants described a motivation to choose membership and identify with a particular group based on the desire to be connected to similar others with whom one feels comfortable and 'at home'"* (ibid., s. 194).

Idet Peacock et al. henviser til senmoderne teori, tolker de subgrupperne som et udtryk for, at identiteter og fællesskaber har undergået en forgreningsproces. Kategoriseringen af 35 grupper betragtes som evidens for, at MSM er kendetegnet ved kulturel heterogenitet og kompleksitet. Det er mændenes tilknytning til de enkelte subgrupper, som udgør deres forhold til det større fællesskab af mænd, der har sex med mænd - ikke omvendt. Pointen har betydning på forebyggelsesområdet, hvor MSM oftest bliver opfattet som en kulturelt set monolitisk kategori, altså en ensartet kategori. Dette er problematisk, mener Peacock et al., fordi det bliver overset, at variationen i sexadfærd hænger sammen med subkulturernes forskellighed. Derfor fremhæver forfatterne, at:

"Recent research, however, has suggested that a better understanding of gay men's HIV-related vulnerability and risk taking needs to take account of not only individual or community level behaviours, but the sub-cultural contexts within which these behaviours become meaningful. [...] The researchers attribute risk to how men's membership in subcultures constituted around these practices influences the contexts and meanings of their sexual behavior" (Peacock et al., 2001, s. 183 f.).

Den samme pointe ligger til grund for artiklen *Scenes as Micro-Cultures: Examining Heterogeneity of HIV Risk Behavior Among Gay, Bisexual, and Other Men Who Have Sex with Men in Toronto, Canada*. Forskerne Noor et al. påpeger ligeledes den svaghed ved hiv-litteraturen, at den behandler mænd, der har sex med mænd, som en ensartet gruppe. Det vil sige en gruppe, som kan beskrives ud fra en fælles *"gay culture"* (Noor et al., 2017, s. 310). Ved at tilgå mændene som en

homogen masse negligerer forskningen, at gruppen består af en række mindre fællesskaber med hver deres subkultur. For at kunne udforske, hvilke mænd der har tendens til hvilken type sexadfærd, er det nødvendigt at forstå subgrupperne og deres respektive subkultur (Noor et al., 2017).

Om subgrupperne skriver Noor et al., at de udgør "*sexual fields that differ in terms of their sense of what is sexually attractive, site for social and sexual interaction, and norms of sexual practice*" (ibid., s. 309). Forfatterne fremhæver barebackers³, BDSM, bjørne, lædermænd, sexfester, klubmiljøet og drag queens. De er subgrupper, som tidligere studier har identificeret, idet der er fundet en sammenhæng mellem at færdes i dem og at udøve seksuel risikoadfærd. Selvom det er muligt at skelne mellem deltagerne, når man tager normer og adfærd i betragtning, er subgrupperne hverken isolerede eller skarpt afgrænsede størrelser. I stedet er det almindeligt, skriver Noor et al., at mændene deltager i flere subgrupper (Noor et al., 2017).

Problemet ved at behandle MSM som en ensartet gruppe er, at der ikke tages hensyn til den enkelte subgruppes sundhedsadfærd og forebyggelsesbehov. Som Noor et al. pointerer, kan hver subkultur spille en afgørende rolle for, hvordan mændene indgår i seksuel praksis, og hvordan de opfatter seksuel risikoadfærd. Det kalder på initiativer, som er tilpasset disse forhold. Meget af informationen om sikker sex er allerede velkendt, men subgrupperne inkorporerer den på forskellig vis, hvilket smitter af på mændenes handlemuligheder: "*...different groups have taken up these messages in various ways, some embracing them in everyday life and others carving out exemptions for themselves from prevailing prevention scripts*" (ibid., s. 310). Derved fungerer subgrupperne som et tveægget sværd, fordi de kan fremme mændenes seksuelle sundhed, men lige så vel kan sætte sundheden på spil (Noor et al., 2017).

Hvor dette var nogle overordnede pointer om subkulturer blandt MSM, vil de følgende afsnit præsentere de specifikke subgrupper, som er blevet undersøgt empirisk. Det er ikke hensigten at gennemgå studierne slavisk eller metodisk, men at sammenfatte centrale pointer - ligesom det blev gjort ovenfor.

Bjørne

Den subkulturelle gruppe, som de såkaldte 'bjørne' (*bears*) udgør, er blevet afdækket i tre studier. To af studierne henvises der blot til for at undgå, at de samme fund bliver gentaget (Hennen, 2005; Manley et al., 2007). I det tredje og nyeste af studierne, *A Concept Analysis of Bear Identity*, søger Quidley-Rodriguez & De Santis at indkredse begrebet bjørneidentitet med henblik på at forstå subkulturen. Forfatterne gør dette ved at sammenholde den litteratur, der foreløbig eksisterer om emnet. Helt grundlæggende kan det siges om bjørnen, at hans identitet knytter sig til vægt, behåring og maskulinitet. Fordi medie billedet skildrer den slanke, glatbarberede mandekrop som skønhedsidealet, kan nogle mænd føle sig forkerte, hvis de ikke lever op til idealet eller finder det

³ *Barebacking* = sex uden brug af kondom (Noor et al., 2017)

tiltrækkende. Ved at identificere sig som bjørne afværger mændene den stigmatisering af overvægt og seksualitet, som de bliver mødt med i deres omverden. Mændene tilslutter sig i stedet det sociale netværk af ligesindede, hvor bjørnekroppen er blevet redefineret fra uønsket til begæret (Quidley-Rodriguez & De Santis, 2019).

Foruden den øgede vægt, som er et centralt aspekt ved deres fremtoning, er bjørnene kendetegnet ved mere behåring end andre subgrupper. Quidley-Rodriguez & De Santis anfører, at *"facial hair and a hirsute body are aesthetics that are pleasing to bears because these physical features emanate a sense of natural ruggedness associated with masculinity"* (ibid., s. 65). På overfladen dyrker bjørnene et traditionelt og naturligt maskulint udseende, der får dem til at se ud som helt almindelige fyre. Deres kvaliteter inddrager til gengæld træk, der kan betegnes som typisk feminine, såsom at være omsorgsfuld, kærlig og nærværende. Kønskonstruktionen er en måde at nytænke det maskulinitetsbegreb, der for bjørnene er en indbygget del af deres identitet (Quidley-Rodriguez & De Santis, 2019).

Som gruppe har bjørnene vundet indpas i særligt USA og Europa siden 1980'erne, og i takt hermed er deres kendetegn blevet konsolideret på en måde, der adskiller dem fra andre subgrupper. Quidley-Rodriguez & De Santis beskriver, at bjørnene anvender et særligt sprog, mødes i lokale bjørneklubber og organiserer arrangementer, der skal samle og promovere fællesskabet. Selvom arrangementernes fokus er socialt, gør medlemmerne også en indsats for at adressere subgruppens sundhedsudfordringer. Ifølge visse studier er en af udfordringerne, at bjørne har en øget tendens til seksuel risikoadfærd, når man sammenligner med andre subgrupper blandt MSM. Det gælder især ubeskyttet analsex, hvilket Quidley-Rodriguez & De Santis forklarer således: *"The bear community's emphasis on masculinity may explain the increased engagement in unprotected anal sex by associating unprotected anal sex with signs of virility and masculinity"* (ibid., s. 68). Tendensen har vist sig at være mere udtalt, hvis bjørnens sexpartner også identificerer sig som en bjørn (Quidley-Rodriguez & De Santis, 2019).

Bug chasers

Den anden subgruppe, som skal præsenteres, er de såkaldte 'bug chasers'. Der synes ikke at eksistere noget dansk udtryk for gruppen, hvorfor den engelske betegnelse vil blive anvendt her. Direkte oversat kunne man sige, at udtrykket betyder 'smittejægere', hvis det letter forståelsen at have in mente. Subgruppen er blevet undersøgt af forskerne Gauthier & Forsyth, som præsenterer deres fund i artiklen *Bareback sex, bug chasers, and the gift of death*. Artiklens udgangspunkt er to centrale definitioner, som forskerne formulerer således:

"Barebacking is the slang term used to describe sex that occurs without the protection provided by a condom and is usually a term reserved for reference to anal intercourse between gay men. Bug chasing is the

term used to refer to the act of barebacking when the participants include both HIV-positive and HIV-negative gay men, and the latter knowingly seek infection by the former” (Gauthier & Forsyth, 1999, s. 86).

Hvor barebacking dækker over ubeskyttet sex - oftest analsex mellem to mænd - bliver bug chasers præsenteret som en særlig subgruppe blandt MSM. Mændene er hiv-negative, men søger aktivt at blive smittet med hiv og andre seks sygdomme gennem barebacking. Gauthier & Forsyth peger på internettet som det primære forum, hvor bug chasers finder ligesindede sexpartnere, der kan indfri deres ønske. De hiv-positive mænd, som vælger at dele sygdommen med bug chasers, betragtes som 'gavegivere' (*gift givers*). Når mænd med forskellig hiv-status bliver bug brothers, sker det enten én til én, eller der forekommer specielle maratonsexfester, hvis formål er hiv-smitte blandt så mange deltagere som muligt (Gauthier & Forsyth, 1999).

Baseret på litteraturen og deres egne data har Gauthier & Forsyth kortlagt fire forklaringer, der kan siges at ligge til grund for subgruppen. Den første af disse forklaringer er, at nogle bug chasers stræber efter lettelsen ved at vide, at de har fået hiv. Så længe mændene har hiv-negativ status, går de rundt i en tilstand af frygt for smitte. Men idet de fremskynder, hvad de opfatter som uundgåeligt, kan mændene leve et mere hæmningsløst liv med større livskvalitet. Der findes alligevel medicinske løsninger, som kan holde sygdommen i skak. Den anden forklaring er, at noget af det dragende ved sex er aktens irrationalitet, hvilket for visse bug chasers går tabt gennem en sikker sexadfærd. Mændene finder deres seksuelle tilfredsstillelse, når de indgår i risikofyldte situationer, hvor de kan flirte med døden. *”Breaking the rules, for some, is simply very exciting”* (ibid., s. 94).

Den tredje forklaring er den empowerment og solidaritet, som knytter sig til hiv i såvel homoseksuelle kredse som i det bredere samfund. Nogle bug chasers ser det som et statussymbol at være hiv-positiv, fordi det giver særlige privilegier, og man opfattes som stærk frem for afvigende. For at blive en del af dette fællesskab, hvor hiv-positive mænd har fundet mening i tilværelsen, er bug chasers villige til at gøre hvad som helst. Den fjerde og sidste forklaring er det politiske budskab, som nogle bug chasers mener at sende gennem deres adfærd. Som modsvar til den homofobiske kultur, der stigmatiserer MSM og hiv-positive mænd, udøver bug chasers deres ret til at gøre, hvad de lyster (Gauthier & Forsyth, 1999).

Lædermænd

Her til slut præsenteres subgruppen af lædermænd, som Moskowitz et al. har undersøgt i forskningsartiklen *HIV in the Leather Community: Rates and Risk-Related Behaviors*. Forfatterne pointerer, at nogle MSM inddrager læderobjekter og -påklædning, når de har sex, men det er ikke ensbetydende med, at de identificerer sig som lædermænd og dermed tilhører subkulturen. Det afgørende ved en læderidentitet er den hypermaskulinitet, som knytter sig til påklædningen, samt rollen som enten dominant eller submissiv. Samtidig er det almindeligt, at lædermændene bruger tid

og energi på deres læderorganisationer, hvorigennem de ofte finder deres sexpartnere. Ellers går de på særlige barer og internetsider for lædermænd (Moskowitz et al., 2011).

Ved at inddrage tidligere forskning giver Moskowitz et al. to overordnede forklaringer på, hvad der ligger til grund for læderidentiteten. Forklaringerne er ikke gensidigt udelukkende, men supplerer som regel hinanden. For det første kan identiteten tilskrives en optagethed af maskulinitet, der fungerer som modsvar til den stereotype forestilling, at MSM ikke lever op til mandeidealet. Optagetheden kan udvikle sig til, at mændene bliver hypermaskuline, hvilket Moskowitz et al. beskriver således:

"A set of these men may become compulsive about being perceived as masculine and become hypermasculine over time. Hypermasculinity is distinct from masculinity and refers to the degree to which individuals act "macho," as constructed by callous attitudes towards sexual partners, tendencies towards aggression, and the enjoyment of danger. Leather (chaps, bands, harnesses) becomes a symbol of this hypermasculinity" (Moskowitz et al., 2011, s. 558).

Ud over hypermaskulinitet kan læderidentiteten forklares ved, at den ligger i forlængelse af lysten til sadomasochisme (forkortet S/M). Fordi mange af elementerne i S/M består af læder - fx piske og håndjern - forbindes materialet med seksuel ophidselse. Desuden anvender lædermændene de betegnelser fra S/M, som beskriver det seksuelle magtforhold mellem parterne: dominant, submissiv og switch. De dominante, også kaldet *"Doms", "Masters", "Sirs", "Tops", or "Daddies"* (ibid.), foretrækker magten i den seksuelle relation og er typisk den aktive part, der udøver seksuelle handlinger på den anden. De submissive eller *"Subs", "Slaves", "Pups", or "Boys"* (ibid.) overgiver magten, så de indtager en lydige rolle, og er typisk den modtagende part. Switches er de mænd, der kan skifte mellem at være dominant eller submissiv afhængigt af, hvilken sexpartner og situation de støder på (Moskowitz et al., 2011).

Hvad angår seksuel sundhedsadfærd, finder Moskowitz et al. i deres studie, at lædermænd har en større tendens til hiv-smitte end andre MSM. Ifølge forfatterne er årsagen sandsynligvis det nedsatte kondombrug, som er blevet afdækket inden for subgruppen. Beslutningen om at undlade kondom synes at hænge sammen med magtspillet, der finder sted mellem den dominante og den submissive lædermand. Om dette skriver Moskowitz et al. følgende:

"Condom use may be a component of submission where communication or input by the Submissive would be a violation of the relationship and would suggest free will. Complementarily, Dominants who tend to be highly sexually dominant may strip the power to use/not use condoms from their Submissives as part of the sexual ritual" (Moskowitz et al., 2011, s. 563).

I forlængelse af denne pointe tyder litteraturen på, at lædermænd opfatter modtagelsen af sæd som et udtryk for underkastelse, mens leveringen af den viser autoritet. Det nedsatte brug af kondomer kan dermed også bunde i samspillet mellem den dominante, den submissive og selve ejakulationen (Moskowitz et al., 2011).

Kapitel 2

Formål

På baggrund af de tematikker, som blev gennemgået i det indledende kapitel, vil afhandlingens formål nu blive præciseret. Der gives nogle refleksioner over, hvad den præsenterede viden kan siges at vise om MSM og subkulturer, og ud fra dette afgrænses det særlige fokus, som masterafhandlingen vil bidrage med.

Hvad er afhandlingens fokus?

En central pointe at understrege fra start er, at opgaven ikke er et feltstudie, som skal afdække de forskellige subkulturer blandt mænd, der har sex med mænd. Selvom dette kunne være vigtig grundforskning at bedrive, er masteruddannelsen i sexologi på ingen måde gearet til så omfattende en affære. Fokuspointet ligger snarere på eksistensen af subkulturer end på kortlægningen af dem. Hensigten med baggrundsafsnittet var således ikke at vise, *hvilke eller hvor mange* subkulturer der er blevet kortlagt i studier om MSM. Hensigten var derimod at vise, *at subkulturer kan siges at eksistere* - at de er et fænomen. Frem for at være en ensartet gruppe stod det klart, at MSM består af en lang række subgrupper med hver deres subkultur.

Den sociale og seksuelle heterogenitet blev redegjort for, da subkulturerne kan tænkes at have betydning for mændenes viden om sikker sex. Hvad AIDS-Fondet angår, er dette et centralt aspekt at få indsigt i. Som det blev beskrevet i baggrundskapitlet, mødes mændene aktivt for at dyrke de særlige normer, der kendetegner deres subkulturelle fællesskaber. Når den seksuelle udtryksform er forskellig fra subkultur til subkultur, vil ensrettede tiltag fra fx ngo'er ikke nødvendigvis gøre nogen forskel. Bjørne, bug chasers og lædermænd blev præsenteret som illustrative eksempler på forskelligheden. For at sundhedsbudskaberne når ud til MSM, må det være nødvendigt at holde subkulturerne normsæt for øje.

I tankegangen er det indbygget, at sexadfærden ikke kun kan tilskrives den subkulturelle kontekst, men må ses i samspillet mellem subkulturerne og deres individer. Uden medlemmer, som skaber og opretholder normerne, vil der ikke være nogen subkulturer til stede. Samspillet fordrer en sociopsykologisk indgangsvinkel, som gør det muligt at undersøge, hvorledes den enkelte mand indgår i en eller flere subgrupper. Argumentet for dette er, at mændene alle er udstyret med styrker, sårbarheder og handlekompetencer, som danner fundamentet for interaktionen med deres subkultur. Afsnittet om danske LGBT-personer gjorde det klart, at deres position i samfundet er forbundet med vilkår, som gør dem mere udsatte end den øvrige befolkning. Hvordan MSM opfatter og håndterer disse vilkår kommer an på den enkelte mands modstandsdygtighed. Det samme kan siges at være tilfældet, når han skal navigere i subkulturerne på en måde, der kommer ham til

gode. Tilegnelsen og anvendelsen af viden om sikker sex må således betragtes som en proces, der finder sted i spændingsfeltet mellem individets ressourcer og subgruppens normer.

En sådan kobling mellem viden, individ og subkultur er foreløbig kun blevet foretaget i ét studie, nemlig *Scenes as Micro-Cultures* af Noor et al. Som det blev beskrevet tidligere, pointerer forfatterne, at hver subkultur kan spille en afgørende rolle for, hvordan mændene indgår i seksuel praksis, og hvordan de opfatter seksuel risikoadfærd. Selvom informationen om sikker sex er velkendt, inkorporerer subgrupperne den på forskellig vis, hvilket smitter af på mændenes handlemuligheder. Det kan fremme deres seksuelle sundhed, men det kan også sætte sundheden på spil (Noor et al., 2017). På trods af, at forfatterne fremhæver pointen, bliver den hverken udforsket yderligere eller underbygget med nogen studier. Den bliver sådan set bare konstateret. Endnu en svaghed ved pointen kan siges at være, at den fratager mændene deres tænke- og handleevne ved at placere tyngdepunktet på subkulturene. Der forekommer altså et hul i litteraturen om MSM, som afhandlingen har til formål at udfylde.

Emnet vil blive undersøgt gennem kvalitative interviews med mænd, som indgår i en eller flere subgrupper, hvor sex er en integreret del af deres samvær. På den måde bliver det muligt at udforske, hvilke ressourcer mændene trækker på, når de træffer valg om deres seksuelle adfærd. Det vil ikke være givet på forhånd, hvilke subkulturer der dukker frem i det empiriske materiale, da det afhænger af den enkelte informants særlige historie. Åbenheden peger tilbage til pointen om, at afhandlingen ikke har til formål at afdække bestemte subkulturer, men at undersøge selve fænomenet. En anden begrundelse er, at der desværre ikke findes danske studier på området, og det derfor er usikkert, hvilke subkulturer der forekommer herhjemme. Af den grund må det komme an på informanternes oplevelse, hvilke subgrupper der bringes i spil. På nær artiklen fra Noor et al. (2017), som stammer fra Canada, er de præsenterede studier foretaget i USA, hvor mulighederne og grupperingerne sandsynligvis er anderledes end i Danmark. Studierne kan sige noget om, hvad en subkultur indebærer, men ikke om bestemte subkulturer kan overføres på danske forhold.

En vigtig pointe i to af artiklerne var endvidere, at subkulturer blandt MSM ikke skal forstås som skarpt definerede størrelser, da deres grænser er flydende, og deltagelsen i dem overlapper (Peacock et al., 2001; Noor et al., 2017). Komplexiteten understøttes af det faktum, at litteraturen på området er meget sparsom, hvorfor subkulturene ikke er beskrevet synderligt udtømmende. Det gælder hverken i indhold eller antal. I deres studie om bjørneidentitet er manglen på viden et forhold, som Quidley-Rodriguez & De Santis beskriver meget rammende:

“Due to the paucity of literature, all of the antecedents, attributes, and consequences may not have been identified simply because they have not been explored by researchers yet. Additionally, some of the identified antecedents, attributes, and consequences may change as additional research is conducted with bears. The total number of research studies, as well as the small sample size within many of those studies, may not truly reflect the concept of bear identity” (Quidley-Rodriguez & De Santis, 2019, s. 72).

Citatet underbygger, at de gennemgåede artikler skitserer et billede af bestemte subgrupper, men at artiklerne også bør anvendes med forbehold.

Problemformulering og forskningsspørgsmål

Baseret på ovenstående afgrænsninger lyder afhandlingens problemformulering som følger:

Hvad betyder samspillet mellem individuelle ressourcer og de socioerotiske subkulturer, som individet indgår i, for tilegnelsen og anvendelsen af viden om sikker sex blandt MSM?

Problemformuleringen kan udpindes i tre forskningsspørgsmål:

1. *Hvilke ressourcer trækker MSM på, når de oplever udfordringer i forhold til, at de er mænd, der har sex med mænd?*
2. *Hvordan navigerer MSM i de seksuelle normer, der kendetegner den eller de subkulturer, som de tager del i?*
3. *Hvad kendetegner MSM's tilgang til og brug af viden om sikker sex?*

I tråd med det bio-psyko-sociale perspektiv, som er indlejret i afhandlingens seksualitetsforståelse, forekommer der biologiske, psykologiske og sociale dimensioner i opgavens formål - og de er uløseligt forbundne. Vægten vil dog ligge på det psykosociale, som er den mest fremtrædende vinkel på opgaven.

Kapitel 3

Teori

Kapitel 3 består i en gennemgang af de to teorier, der fungerer som tolkningsramme for afhandlingens fund. Dels er teorierne blevet brugt som afsæt for den interviewguide, der har affødt data-materialet - dels fungerer de som analyseredskab i den senere diskussion af resultaterne.

Antonovsky: Oplevelse af sammenhæng

Det er i sit hovedværk fra 1987 - *Unraveling the Mystery of Health. How People Manage Stress and Stay Well* - at sociologen Aaron Antonovsky (1923-1994) har formuleret sin copingteori. Antonovskys grundlæggende tese er, at den traditionelle dikotomi mellem sygdom og sundhed, at man enten er syg eller rask, bør udskiftes med et kontinuum. Den dikotomiske tænkning er optaget af patologi ('patogenese' = udvikling af sygdom), hvilket indskrænker fokus til det medicinske problem. Dette er u hensigtsmæssigt, mener Antonovsky, fordi personen og dennes egentlige tilstand bliver overset: *"to be blind to the sickness of the person, to his total life situation, to his suffering, is not only inhumane; it leads to a failure to understand the etiology of the person's state of health"* (Antonovsky, 1987, s. 4).

Mere frugtbar er den salutogenetiske tilgang ('salutogenese' = udvikling af sundhed), som fremmer bevægelsen mod den raske ende af kontinuet ved at tage det hele menneske i betragtning. Sundheden handler ikke primært om, at individet har en lav grad af sygdomsfaktorer, men derimod hvilke raskhedsfaktorer der bidrager til den samlede livskvalitet. Det er disse faktorer, som gør det muligt at håndtere en given belastning (Antonovsky, 1987).

Perspektivet er relevant for masterafhandlingen dels, fordi det stemmer overens med det seksuelle sundhedsbegreb, som blev defineret i afhandlingens indledende kapitel. Ikke alene skriver Antonovsky sig ind i en bio-psyko-social forståelsesramme, men tager også udgangspunkt i et resourcebaseret menneskesyn. For det andet er afhandlingens målgruppe, som det blev beskrevet i afsnittet om LGBT-personer, en generelt set mere udsat gruppe. At være MSM er forbundet med fysiske, psykiske og/eller sociale sundhedsudfordringer, fordi der gælder særlige vilkår i samfundets indretning. Ved at være en stress- og copingteori kan Antonovskys tankesæt kaste lys over udfordringernes manifestation, og hvordan de afhænger af individets håndteringsevne. Dette bliver klart senere i afhandlingen, når begrebsapparatet anvendes på indsamlingen og analysen af interviews med MSM. I det følgende redegøres for de mest centrale begreber i Antonovskys sundhedsmodel for 'oplevelse af sammenhæng', forkortet OAS (*Sense of Coherence, SOC*).

Ud fra den salutogenetiske grundtanke har Antonovsky formuleret sit OAS-begreb, som gør det muligt at udforske ethvert menneskes livssyn, ressourcer og copingstrategier. OAS omfatter tre

komponenter, der er operationaliseringer af begrebet, og de kaldes 'begribelighed' (*comprehensibility*), 'håndterbarhed' (*manageability*) og 'meningsfuldhed' (*meaningfulness*). Den første komponent, begribelighed, dækker over "*the extent to which one perceives the stimuli that confront one, deriving from the internal and external environments, as making cognitive sense*" (Antonovsky, 1987a, s. 16). Selvom dødsfald, krig og fiasko kan virke som kaotiske, uforklarlige hændelser, vil en person med høj grad af begribelighed alligevel kunne rumme omstændighederne. De opfattes ikke som noget tilfældigt, der får ens verden til at ramle sammen, men derimod som noget forklarligt (Antonovsky, 1987a).

Den anden komponent, håndterbarhed, definerer Antonovsky som "*the extent to which one perceives that resources are at one's disposal which are adequate to meet the demands posed by the stimuli that bombard one*" (ibid., s. 17). De tilgængelige ressourcer kan enten være nogle, som individet selv besidder, eller de kan findes hos pålidelige andre, fx ens ægtefælle, venner, Gud, historien eller en fysiker. Ved en høj grad af håndterbarhed vil individet ikke føle sig offergjort, eller at livet er uretfærdigt, når ubelejlige hændelser finder sted. Individet vil derimod se dem som livserfaringer, der kan blive imødekommet og overkommet (Antonovsky, 1987a).

Antonovsky beskriver den tredje og sidste komponent, meningsfuldhed, på følgende måde:

"the meaningfulness component of the SOC refers to the extent to which one feels that life makes sense emotionally, that at least some of the problems and demands posed by living are worth investing energy in, are worthy of commitment and engagement, are challenges that are "welcome" rather than burdens that one would much rather do without. This does not mean that someone high on meaningfulness is happy about the death of a loved one, the need to undergo a serious operation, or being fired. But when these unhappy experiences are imposed on such a person, he or she will willingly take up the challenge, will be determined to seek meaning in it, and will do his or her best to overcome it with dignity" (ibid., s. 18).

Citatet er et udtryk for, at Antonovsky betragter meningsfuldhed som det motiverende og mest afgørende element i oplevelsen af sammenhæng. Individet med en stærk OAS er kendetegnet ved, at de har særlige områder af deres liv, som giver det værdi og gør det meningsfuldt. Hvis man ikke er i stand til at *begribe* sin situation, eller hvordan man bruger sine ressourcer til at *håndtere* den, vil *meningen* med det hele imidlertid gå tabt. Succesfuld coping - eller mestring - er derfor afhængig af den samlede OAS, som de tre komponenter udgør (Antonovsky, 1987a).

I masterafhandlingens databearbejdning vil det ikke være hensigten, at informanternes OAS bliver kvantificeret, som Antonovsky selv lægger op til med sin 'SOC questionnaire' (ibid.). Hensigten er ikke at måle, hvilken grad af begribelighed, håndterbarhed og meningsfuldhed informanterne besidder. Derimod anvendes begreberne som afsæt for rent kvalitativt at udforske, hvordan informanterne oplever og navigerer i en virkelighed, der kan være behæftet med belastende faktorer.

Becker: Outsidere

Hvor Antonovskys copingteori kan anskueliggøre informanternes handlekompetencer, vil Howard S. Beckers (1928-) stempelingsteori gøre det muligt at forstå deres færden i subkulturer. I den centrale dele af teorien bliver gennemgået, synes det væsentligt at nævne, at 'subkultur' ikke er noget entydigt begreb eller et begreb, som Becker selv hævder at beskæftige sig med (Williams, 2011 & 2011a). I grundbogen *Subcultural Theory. Traditions and Concepts* skriver Williams følgende om definitionen på subkultur - eller mangel på samme:

"a key question that subcultural scholars continue to ask - whether in sociology, cultural studies, or elsewhere - relates to the definition of "subculture". What is and what isn't subcultural? In other words, where are the boundaries of subcultures, and where do they start and end? How can we find the answers to such questions? The task is neither easy nor well supported" (Williams, 2011, s. 6).

Fælles for de gennemgåede studier om MSM og subkulturer er, at ingen af dem nærmede sig en definition på subkultur, men tog begrebet for givet og anvendte det ureflekteret. Som citatet underbygger, kan undvigelsen skyldes den manglende konsensus om, hvad det subkulturelle i det hele taget indbefatter. For at undgå, at masterafhandlingen begår samme manøvre, forstås subkultur i henhold til Beckers stempelingsteori. Hvad der ifølge Williams gør teorien subkulturel er, at den fokuserer på ikke-normativ kollektiv adfærd. Det er Beckers kontrastering mellem afvigende grupper og det bredere samfund, som bevirker, at hans tankeunivers repræsenterer en nutidig forståelse af subkultur (Williams, 2011 & 2011a). Når man sammenholder aspektet med de tidligere beskrevne subgrupper, bliver det klart, at de alle indeholdt et modsvar ikke kun til samfundet, men også til den samlede gruppe af MSM. Bjørne i form af øget vægt, kropsbehåring og en sammensat kønskonstruktion. Bug chasers ved at leve på kanten. Lædermænd via deres hypermasculinitet. Det er denne dobbelthed - subkulturer i en subkultur - som brugen af Beckers teori har til formål at afdække.

Den udgave af stempelingsteori (*labelling theory*), som Becker har formuleret, beskriver han i sit hovedværk fra 1963, *Outsiders. Studies in the Sociology of Deviance*. Nøglepersonen, som teorien kredser om - outsideren - definerer Becker på følgende vis:

"All social groups make rules and attempt, at some times and under some circumstances, to enforce them. Social rules define situations and the kinds of behavior appropriate to them, specifying some actions as "right" and forbidding others as "wrong". When a rule is enforced, the person who is supposed to have broken it may be seen as a special kind of person, one who cannot be trusted to live by the rules agreed on by the group. He is regarded as an outsider" (Becker, 1963, s. 1).

Ifølge Becker kan de omtalte regler (*rules*) inddeles i to slags, som begge er interessante i det omfang, at de bliver håndhævet (*enforcement*). Den ene slags er formelt vedtagne regler i form af lovgivning, som bliver håndhævet af statens politimagt. Den anden slags er uformelle overenskomster, som bunder i tradition eller konsensus, og som håndhæves af gruppen via sociale sanktioner (Becker, 1963). Begge former for regler har deres ophav i bestemte værdier, der udgør en gruppes grundlæggende præmisser. Men eftersom værdier er for vage og generelle til, at de kan fungere som rettesnor i konkrete situationer, udvikler medlemmerne specifikke regler, der knytter sig til hverdagens realiteter. Becker skriver videre, at *“The rule, framed to be consistent with the value, states with relative precision which actions are approved and which forbidden, the situations to which the rule is applicable, and the sanctions attached to breaking it”* (Becker, 1963b, s. 131).

Den afvigende person, der bliver stemplet som outsider for at bryde reglerne, er ikke nødvendigvis enig i dommen. Vedkommende accepterer ikke den regel, der førte til stempeling, og anser ikke håndhæverne som hverken kompetente eller berettigede til at dømme. Et yderpunkt af afvigere, som Becker nævner som eksempel på dette, er gruppen af homoseksuelle. De har udviklet en helstøbt ideologi, der skal forklare, hvorfor de, der misbilliger og straffer dem, ikke har ret til at gøre sådan (Becker, 1963).

I sin definition på afvigelse (*deviance*) tager Becker afstand fra den udbredte opfattelse, at afvigelse er et iboende, ofte patologisk karaktertræk, som får personen til at bryde sociale regler. En sådan opfattelse, som er almindelig også blandt videnskabsfolk, accepterer ukritisk både reglerne og stemplingen. Tanken er optaget af, hvorfor afvigeren gør forbudte ting, hvilket overser sagens kerne, nemlig den kontekst og de forhandlingsprocesser, som gør adfærden til en afvigelse:

“the central fact about deviance: it is created by society. I do not mean this in the way it is ordinarily understood, in which the causes of deviance are located in the social situation of the deviant or in “social factors” which prompt his action. I mean, rather, that social groups create deviance by making the rules whose infraction constitutes deviance, and by applying those rules to particular people and labelling them as outsiders. From this point of view, deviance is not a quality of the act the person commits, but rather a consequence of the application by others of rules and sanctions to an “offender”. The deviant is one to whom that label has successfully been applied; deviant behavior is behavior that people so label” (Becker, 1963, s. 9).

Til at forstå, hvordan afvigende adfærd tager form, har Becker udviklet en sekventiel model over outsiderens 'karriere' (*deviant career*), dvs. sekvensen af bevægelser fra én position til en anden. Modellen kan anvendes på dem, som kun kortvarigt er afvigere, og hvis karriere fører dem tilbage til et konventionelt liv. Men den kan især anvendes på de personer, der følger en støt stigende karriere, så de til sidst påtager sig en ekstremt afvigende identitet og livsstil (Becker, 1963a).

Det første skridt i den afvigende karriere er udførelsen af en ikke-konform handling, som overtræder et bestemt sæt regler. En central mekanisme, som fører fra eksperimenter til et mere

vedholdende mønster, er udviklingen af afvigende motiver og interesser i interaktionen med ligsindede. Her lærer individet at deltage i en subkultur, der har den afvigende aktivitet som sit omdrejningspunkt. Det vedholdende mønster styrkes yderligere ved, at personen bliver opdaget og stemplet af sin omverden, hvilket påvirker vedkommendes sociale muligheder, selvbillede og offentlige identitet. Hun eller han indtager en ny status og bliver behandlet derefter. Sidste trin i karrieren er den endelige tilknytning til en organiseret afvigende gruppe - en subkultur - hvorved outsidersiden grundfæster sin afvigende identitet:

“Members of organized deviant groups of course have one thing in common: their deviance. It gives them a sense of common fate, of being in the same boat. From a sense of common fate, from having to face the same problems, grows a deviant subculture: a set of perspectives and understandings about what the world is like and how to deal with it, and a set of routine activities based on those perspectives. Membership in such a group solidifies a deviant identity” (Becker, 1963a, s. 38).

Kapitel 4

Metode

Kapitel 4 vil være en gennemgang af de metodiske tiltag, der bliver anvendt i masterafhandlingen. Det gælder lige fra den indledende søgning af litteratur til indsamling og analyse af de kvalitative interviews, som er afhandlingens datagrundlag.

Litteratursøgning

Da opgaveprocessen i sin tid gik i gang, var første trin at kortlægge, hvilken viden der findes om emnet - og dermed også, hvilke aspekter der foreløbig er underbelyste. Dette foregik gennem en systematisk litteratursøgning, som gjorde det muligt at afklare, hvad afhandlingen kunne bidrage med til feltet (Buus et al., 2008). Hensigten med afhandlingen var fra start at undersøge koblingen mellem MSM, subkultur og viden om sikker sex. Af den grund fungerede elementerne som udgangspunkt for søgeprocessen, men det måtte justeres undervejs, fordi den foreliggende viden var for sparsom. Søgningen blev derfor begrænset til MSM og subkultur.

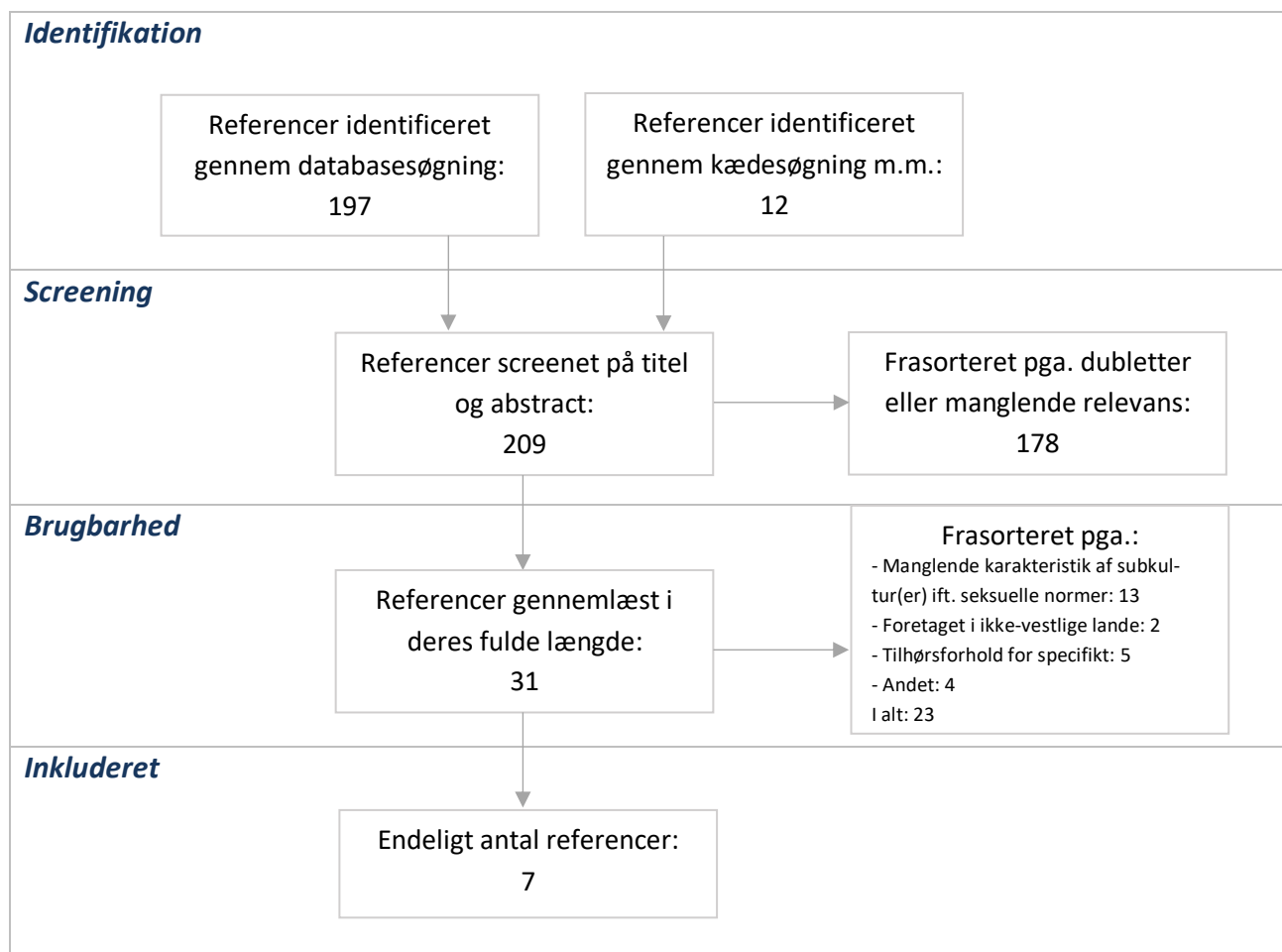
Litteratursøgningen resulterede i de syv forskningsartikler, som blev gennemgået i afsnittene under 'Det subkulturelle landskab'. De omfattede to overordnede artikler om subkulturer blandt MSM og fem artikler om specifikke subgrupper (bjørne, bug chasers og lædermænd). Der eksisterer sandsynligvis flere subkulturer, end præsentationen gav indtryk af, men enten er de ikke blevet undersøgt empirisk endnu, eller også dukkede studierne ikke op i forbindelse med litteratursøgningen. Selvom alle relevante artikler ideelt set skulle være søgt frem, tillod tidsrammen ikke at dykke ned i samtlige informationskilder (Frandsen et al., 2014).

I stedet blev der fokuseret på få, væsentlige databaser, som understøtter afhandlingens socialpsykologiske tilsnit, nemlig PsycINFO og Sociological Abstracts. Andre databaser blev også afprøvet, fx det sygeplejefaglige CINAHL, men disse blev alligevel fravalgt grundet deres medicinske søgeresultater. Den endelige litteratursøgning er overskueliggjort i vedlagte søgeprotokol på s. 45, hvor strategier og principper bliver uddybet. I søgeprotokollen kan det ses, at der blev søgt på kombinationen MSM og subkultur, mens fænomenet 'viden om sikker sex' måtte udelades. Som sagt var det nødvendigt at fjerne denne tredje facet fra søgningen, fordi den betød, at der slet ikke fremkom nogen resultater. Til gengæld blev søgetermen 'MSM' udvidet med 'homoseksualitet' for at sikre, at der blev fundet så mange relevante studier som muligt. En del forskning bruger de to termer i flæng (søgeprotokollen er baseret på Buus et al., 2008 samt Frandsen et al., 2014).

Nedenstående flowdiagram illustrerer den systematik, der blev anvendt i udvælgelsen af litteratur (inspiration hentet fra PRISMA flowdiagram: <http://www.prisma-statement.org/>). I praksis foregik sorteringen ved at sammenholde de fundne artikler med de in- og eksklusionskriterier, som er

udspecificeret i den vedlagte søgeprotokol. For det første var det afgørende, at studierne indeholdt en karakteristik af en eller flere subkulturer, hvad angår seksuelle normer, så subkulturene ikke blot blev nævnt eller undersøgt i relation til noget andet. Et eksempel på dette kunne være oplevelsen af livet som performer blandt drag queens. Dernæst skulle studierne være foretaget i vestlige lande for at sikre, at kulturforskellen ikke var for stor. Eftersom der ikke findes dansk forskning på området, blev vestlige forskningsartikler betragtet som det næstbedste. For det tredje måtte subkulturen ikke være så specifik, at den var umulig at overføre på danske forhold, fx noget så lokalt som afroamerikanske MSM i Chicagos kirkemiljø. Endelig var det et kriterie, at studierne ikke måtte omhandle en tidligere epoke, da forskningen skulle være så aktuel som muligt. I den indledende fase viste der sig at findes mange historiske artikler, fx om 1800-tallets burleskemiljø i Berlin, og disse blev sorteret fra allerede i starten.

Flowdiagram over sortering af litteratur.

Rekruttering af informanter

Kontakten med AIDS-Fondet har især drejet sig om, at de pågældende medarbejdere besidder en unik adgang til afhandlingens målgruppe. Foruden at stå til rådighed, da der skulle opsøges informanter, har medarbejderne bidraget med input til det rekrutteringsbrev, som blev sendt ud. Ønsket om deres feedback gjaldt primært brevets ordlyd, som skulle undgå at virke stødende eller stigmatiserende på de mænd, der kunne være relevante for opgaven. Rekrutteringsbrevet er vedlagt som bilag på side 46, hvor der fremgår en række kriterier for deltagelse i studiet.

Først og fremmest var det et krav, at informanterne skulle være mænd, der har sex med mænd. Det blev ikke specificeret, hvornår de skulle have haft sex eller i hvilket omfang, da det måske kunne ekskludere værdifulde informanter. Mændene behøvede ikke at identificere sig som hverken homo- eller biseksuelle, hvilket ligger i tråd med den senmoderne tanke om en seksuel gråzone. Også mænd, der betegner sig som heteroseksuelle, var således velkomne til at melde sig på banen (Pedersen & Kristiansen, 2003). Brevet ekspliciterede ikke, hvorvidt transmænd var interessante for studiet eller ej, dels for at holde det så simpelt som muligt, dels for at undgå en unødigt skelnen mellem transmænd og 'rigtige' mænd. Alle selvoplevede mænd, der har sex med mænd, blev betragtet som potentielle kandidater.

Dernæst var det et vigtigt kriterie, at mændene indgår i en eller flere subgrupper, hvor sex har en betydning, eftersom afhandlingens fokus hviler på dette aspekt. Som det fremgår af rekrutteringsbrevet - og senere vil fremgå af interviewguiden - blev subgrupper konsekvent kaldt sociale/seksuelle 'fællesskaber' i mødet med informanterne. Årsagen til dette er, at mændene formodentlig ikke har den opfattelse, at de tilhører subgrupper med en bestemt subkultur. Brugen af et dagligdags udtryk frem for en mere faglig term skulle sikre, at der ikke blev skabt en distance.

Endnu et centralt kriterie gik på, at informanterne skulle være hiv-negative. Tanken med dette var, at hvis de allerede havde fået sygdommen, ville sundhedssystemet være blevet en uomgængelig informationskilde. Ny viden kombineret med bagklogskab kunne mudre billedet af, hvorvidt mændene tilegner sig viden om sikker sex gennem subgrupperne. Endelig var det ønskværdigt, at informanterne befandt sig i københavnsområdet, men om nødvendigt var der kommet en lille rejse ud af dataindsamlingen.

Selve rekrutteringen foregik ved, at medarbejderne fra AIDS-Fondet delte brevet, så det blev modtaget både internt i organisationen og udadtil via forskellige kommunikationskanaler. Samtidig lavede undertegnede et facebookopslag på egen profil, som det private netværk sendte videre i relevante fora. Undertegnede lavede også et opslag i en LGBT-gruppe på Facebook, og endelig blev der oprettet en profil på app'en Grindr med tydelig henvisning til rekrutteringsbrevet. Det var de to sidstnævnte platforme - LGBT-facebookgruppen og Grindr - som resulterede i henvendelser. Én informant fra hvert sted. En tredje mand havde henvendt sig via Grindr, men blev valgt fra, fordi han ikke levede op til kriterierne og desuden var engelsktalende. Sproget var den afgørende faktor for fravalget, da det blev vurderet, at der ikke var tid og ressourcer til at oversætte.

Selvom rekrutteringsbrevet nåede ud til mange potentielle informanter, som det fremgår af ovenstående, gav indsatsen ikke et stort afkast. I LGBT-gruppen på Facebook fik opslaget en blandet modtagelse, der måske kan sige noget om, hvilke tanker og følelser brevet har vakt hos målgruppen - også på de øvrige rekrutteringssteder. Opslaget fik hele 127 kommentarer, og derfor er det for omfattende at gennemgå her. I stedet præsenteres et lille udpluk af de mange kritiske kommentarer, som kan give et indtryk af, hvilke temaer der dukkede op:

1.

Hej Sara
Lige et par svar:
Denne gruppe er et fællesskab, med nogle grundlæggende regler. Det er vist ikke nogen der bestemmer her, men det er mig og de øvrige medlemmer du kan observere - lidt lige som zoologiskhave.
Man kan scrolle videre ja, men vi ser jo alle opslaget og bliver lige mindet om, at vi tilhører en interessant subgruppe at studere - lige som dyrene i zoo.

Formålet med dit projekt er vel først og fremmest, at du består dit masterprojekt. Der er igen garanti for, at dit projekt kan bruges til andet end det - dit studiedesign kan være forkert osv. Har du overhovedet fået lov til, at bruge AIDS-Fondet i dit opslag?
Der er heller ikke nogen garanti for anonymitet. For så vidt kan du være en syg person der er ude efter at stalke eller oute personer her i miljøet.

Like · Reply · 3w 2

2.

Jeg synes det kunne være interessant at få lidt at vide om din baggrund Sara som interviewer. Hvordan passer du ind i dette fællesskab (og det er ægte nysgerrighed her og ikke bare en stikpille). Så kan man måske se forskellen imellem om det er en der også på anden vis er en del af dette fællesskab der søger mere information, eller om det er en "udenforstående" der er her "alene" for at søge research eller mennesker til hjælp med research.

Like · Reply · 3w 3

3.

✳️ Jeg studser sku også over nogle af de kriterier i hendes studie
Hvor når helvede har drags været sexformidlende og et miljø hvor sex indgår? Drag er et entertainer miljø - ikke som de andre hun opsætter... 😞😞

Like · Reply · 3w · Edited 2

I kommentar nr. 1 blev den metafor anvendt, at undertegnede brugte facebookgruppen som en zoologisk have, hvor dyr kunne observeres. Metaforen blev gentaget i andre kommentarer, som tog afstand ikke kun fra videnskabelige undersøgelser, men også fra det at færdes i homoseksuelle kredse som en heteroseksuel person. Alene det at se et opslag, hvor der blev søgt informanter til et studie, gav de pågældende mænd en følelse af at være anderledes og blive stigmatiseret. Kommentar nr. 1 afspejler desuden den gennemgående mistillid til, at studiet skulle være lødigt, samt at undertegnede havde andre intentioner end at udstille gruppen.

En stor del af kommentarerne gik på, hvad citat nr. 2 udtrykker, nemlig om undertegnede hørte til inden eller uden for fællesskabet af LGBT-personer. På den ene side kan spørgsmålet betragtes som en naturlig følge af, at dette var et kriterie for at blive optaget i facebookgruppen. På den

anden side blev der spurgt meget direkte ind til undertegnedes seksualitet, som om homoseksualitet var et krav for at bedrive forskning i seksuel orientering eller kønsidentitet. Derved undergravede kritikerne i øvrigt deres ønske om diskretion, når de samtidig pressede forskeren til at udlevere sig selv. Spørgsmålet om seksualitet forblev ubesvaret.

Kommentar nr. 3 er et eksempel på den konkrete kritik, der blev givet på studiets kriterier for deltagelse. Foruden den manglende forståelse for, at dragmiljøet kunne være et socioerotisk fællesskab, blev kriteriet om at være hiv-negativ opfattet sådan, at kun hiv-negative mænd har sex med hinanden. Overskriften *Er du mand, og har du sex med mænd?* blev kaldt stigmatiserende og var forbundet med undren, fordi studiet så også inkluderede heteroseksuelle mænd. Denne afstandtagen underbygger det narrativ, at ingen udefrakommende ved noget eller må få lov til at vide noget. Forestillingen om, at visse adfærdsformer er mere rigtige end andre, kan desuden siges at afspejle en form for intern stigmatisering.

Indsamlingsmetode: Kvalitative interviews

Rekrutteringen af informanter skete med henblik på at udføre de interviewsamtaler, som er det empiriske grundlag for afhandlingen. Samtalerne lå i direkte forlængelse af afhandlingens problemformulering og forskningsspørgsmål, som fordrede unikke fortællinger for at kunne besvares. Det kvalitative interview var den oplagte forskningsmetode at anvende, fordi den tillod et nuanceret indblik i informanternes oplevelse af sammenhæng, subkultur og sexadfærd.

Ved at sætte *oplevelsen* i centrum kan den valgte metode siges at trække på fænomenologien, hvis fokus er fænomener, som de viser sig i den enkeltes bevidsthed og livsverden. Tanggaard & Brinkmann definerer livsverden som "*den verden, vi kender og møder i hverdagslivet. Det er verden, som den fremtræder for os i en direkte og umiddelbar oplevelse forud for, at vi reflekterer eller teoretiserer over verden*" (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 31). I det livsverdenen giver adgang til umiddelbare hverdagserfaringer, danner interviewsamtalen grundlag for, at mere abstrakte forklaringer på den psykiske og sociale verden kan udvikles (Tanggaard & Brinkmann, 2015).

Afhandlingen hævder ikke at være rent fænomenologisk, men baserer sig på tilgangen i det omfang, at interviewene er en udforskning af informanternes oplevelse. Det betyder, at der så vidt muligt blev indhentet konkrete beskrivelser, som kunne bane vejen for en senere analyse og fortolkning. Til gengæld blev der ikke, som det er karakteristisk for fænomenologien, sat parentes om forskeren med det formål, at beskrivelserne skulle være forudsætningsløse (Kvale & Brinkmann, 2009). Det har løbende stået klart, at opgaven langt hen ad vejen er teoristyret, hvilket interviewspørgsmålene og -besvarelserne er en naturlig følge af. Samtidig anerkendes det, at den genererede viden ikke blot er et udtryk for informantens livsverden, men ligeledes afspejler den konstruerede samtaleinteraktion, som interviewet udgør (Tanggaard & Brinkmann, 2015).

Udførelse af interviews

Interviewsamtalerne blev foretaget på baggrund af den interviewguide, der er vedlagt som bilag på side 48. Guiden er delt sådan op, at afhandlingens tre forskningsspørgsmål står i venstre kolonne, hvor en række temaer er blevet udpindet (inspiration til interviewguide hentet fra Tanggaard & Brinkmann, 2015). Temaerne skulle sikre, at forskningsspørgsmålene blev dækket fyldestgørende, ved at inddrage tanker og begreber fra de anvendte teoretikere. Det første forskningsspørgsmål om ressourcer henter således begreber fra Antonovskys copingteori, mens det andet forskningsspørgsmål om subkulturer trækker på Beckers stempelingsteori. Det tredje forskningsspørgsmål om sikker sex er inddelt i temaer, som enten bygger videre på de foregående eller er udtænkt, fordi de kunne afføde relevante pointer.

I interviewguidens højre kolonne er forskningsspørgsmålene blevet 'oversat' til interviewspørgsmål, som er udformet mere mundret og livsverdensnært, så de kunne fremkalde konkrete beskrivelser. Eftersom guiden er baseret på en teoretisk ramme, var spørgsmålene relativt styrende for selve interviewsamtalen. Det betød imidlertid ikke, at der ikke blev afvejet fra dem, når informanternes fortælling krævede, at temaet blev udfoldet i en bestemt retning. Selvom guiden befinder sig i den strammere ende af skalaen, var interviewet således semistruktureret, hvilket åbnede op for uventede perspektiver (ibid.).

Udførelsen af de to interviews var præget af etiske overvejelser, som allerede trådte i kraft, da der skulle findes lokation til samtalerne. For at informanterne kunne føle sig trygge i situationen, blev det understreget i rekrutteringsbrevet, at de måtte vælge sted. Den ene interviewsamtale foregik i et beboerlokale i den bygning, hvor undertegnede bor. Den anden samtale foregik i et lokale, som den pågældende informant havde booket på sin uddannelsesinstitution. Begge steder levede op til løftet om, at interviewet kunne foregå privat og uforstyrret, og samtidig var de ikke unødigt værdiladede.

Dernæst blev der tænkt etik ind i interviewets briefing, som er beskrevet i starten af den vedlagte interviewguide. Her stod det centralt at gøre informanterne opmærksomme på, at de skulle sige fra, hvis deres grænser føltes overskredet. Et scenarie, som nemt kunne udspille sig, fordi nogle af spørgsmålene havde en stærkt seksuel karakter. Selvom der ikke aktivt blev sagt fra på noget tidspunkt, var der løbende en lydhørhed over for, om informanterne følte sig utilpas. Af samme grund var der blevet indhentet feedback på interviewguiden fra AIDS-Fondet, hvilket skulle forhindre, at informanterne følte sig stigmatiseret over bestemte formuleringer. En grænseoverskridelse eller diskriminerende bemærkning kunne ikke alene få konsekvenser for deltagernes selvbillede, men også for interviewsamtalernes vidensproduktion.

Hvad angår de etiske overvejelser, var endnu en vigtig del af briefinggen at opnå informeret samtykke, idet der blev gennemgået og underskrevet en samtykkeerklæring (vedlagt på side 47). Hensigten med den var, at informanterne havde forstået, hvad studiet indebar, at deres deltagelse var frivillig, og at de når som helst kunne trække sig. Samtykkeerklæringen omfattede desuden en

forsikring om, at data ville blive håndteret fortroligt, ligesom deltagerne var sikret anonymitet (Kvale & Brinkmann, 2009a).

Interviewene blev optaget på både en diktafon og et lydprogram på computeren, så der var et sikkerhedsnet, hvis teknikken fejlede. De varede omtrent halvanden time hver. I praksis foregik datahåndteringen ved, at lydfilerne blev opbevaret på et krypteret fildrev, som universitetets it-afdeling havde oprettet til formålet. Det var kun undertegnede, som havde adgang til lydfilerne, og de blev kun hentet ned i forbindelse med transskriptionen. Da afhandlingen var færdigskrevet, blev optagelserne slettet.

Analysemetode: Meningskondensering

Den indledende bearbejdelse af datamaterialet bestod i, at begge interviews blev transskriberet i deres fulde længde. Der blev valgt en simpel transskriptionsstil, hvor alt blev skrevet ud ordret, fordi det afgørende var meningsindholdet i det sagte. Jævnfør interviewmetoden er det analytiske fokus på konkrete oplevelser - ikke på fx sproglige nuancer og interaktion, som det er tilfældet i en konversationsanalyse (Tanggaard & Brinkmann, 2015). Senere i afhandlingen, når der citeres interviewpassager, vil fyldord og overflødige gentagelser ('han var, han var glad') være fjernet, så citationerne bliver læsevenlige frem for meningsforstyrrende. I forbindelse med transskriptionen blev informanternes anonymitet sikret ved, at let genkendelige oplysninger blev sløret. På udskriften figurerede den ene informant som A, den anden som B, og steder/begivenheder/personer blev erstattet med et beskrivende ord i en kantet parentes (Kvale & Brinkmann, 2009b).

Da lydoptagelserne var blevet omsat til transskriptioner, var næste skridt at analysere det fremskrevne materiale. Den valgte metode var meningskondensering, som er en form for kodning, hvor tekstsegmenter koges ned til meningsenheder. Ved at kategorisere og sammenholde enhederne bliver det muligt at brede dem ud til en samlet fortolkning. Metoden blev anvendt i den form, som er udviklet af Amedeo Giorgi (1931-), en af hovedfigurerne til at have systematiseret fænomenologien inden for kvalitativ forskning (Tanggaard & Brinkmann, 2015). Giorgis analysemetode understøtter afhandlingens interviewmetode på den måde, at oplevelsen står i centrum, men aldrig kan løsrives fra det interviewsamspil, hvor oplevelsen blev italesat og konstrueret (Giorgi, 1985a).

I teksten *Sketch of a Psychological Phenomenological Method* opstiller Giorgi de fire essentielle trin, som udgør metodens fremgangsmåde. Det første af disse er helhedsindtrykket (1. *Sense of the Whole*), hvor forskeren læser transskriptionen igennem for at få en overordnet fornemmelse. Dernæst følger udpegningen af meningsenheder samt meningskondensering (2. *Discrimination of Meaning Units Within a Psychological Perspective and Focused on the Phenomenon Being Researched*). Eftersom hele teksten ikke kan analyseres på én gang, er det nødvendigt at nedbryde den i håndterbare bestanddele. Når forskeren har dannet sig et indtryk af transskriptionen, bliver den derfor genlæst med det specifikke formål at identificere de relevante meningsenheder. Disse

fremkommer spontant ud fra informantens beskrivelse, men bliver udpeget på baggrund af forskerens teoretiske indstilling samt den forudsætning, at teksten er et eksempel på det undersøgte fænomen. Meningsenhederne bliver tildelt en kortere formulering ved at komprimere, hvad informanten har sagt (Giorgi, 1985 & 1985a).

På det tredje trin omdannes informantens udsagn til mere generelle kategorier (*3. Transformation of Subject's Everyday Expressions into Psychological Language with Emphasis on the Phenomenon Being Investigated*). Efter at meningsenhederne er blevet afgrænsede og fortættede, går forskeren dem igennem for at reformulere enhederne i tematiske termer. Det sker ikke primært med afsæt i forskerens teoretiske bagland, men derimod ved at udlede overordnede forståelser af de konkrete beskrivelser. Vigtigst er de meningsenheder, som fortæller mest om det undersøgte fænomen (Giorgi, 1985). Et eksempel på, hvordan trin to og tre er blevet udført, kan findes på side 51.

Endelig er det fjerde trin, at forskeren integrerer sin analyse til en samlet fremstilling (*4. Synthesis of Transformed Meaning Units into a Consistent Statement of the Structure of the Phenomenon*). Fremstillingen kan inddeles i to niveauer, således at der først forekommer en specifik beskrivelse, som er tro mod informantens udsagn. I forlængelse heraf gives en generel beskrivelse, hvor det partikulære løftes op til en så almen forståelse af fænomenet, som det er muligt (ibid.). Opgaven hævder imidlertid ikke at kunne generalisere udsagn, som stammer fra to informanter, der har fortalt hver deres unikke historie. Med det in mente vil Giorgis fjerde trin fungere som skabelon for, hvordan afhandlingens fund bliver præsenteret i det næste kapitel.

Kapitel 5

Resultater

I dette kapitel gennemgås de fund, som analysen af transskriptionerne har resulteret i. Først sættes scenen ved at introducere de to personer, der meldte sig til at blive interviewet - her kaldet Axel og Benjamin, som er fiktive navne. Derpå følger, hvad Giorgi (1985) benævnte en 'specifik beskrivelse', hvor meningsenhederne sammenskrives, så de gengiver informanternes livsverden. Baseret på dette præsenteres en 'generel beskrivelse', der fortolker interviewene ved at inddrage afhandlingens teoretiske ramme: Antonovskys copingteori og Beckers stemplingsteori.

Vignet: Axel og Benjamin

Den første informant, Axel, blev interviewet i et beboerlokale, hvor undertegnede bor, hvilket han fandt passende og trygt. Axel er 42 år, etnisk dansk og i gang med en HF. Det var gennem rekrutteringen på Grindr, at Axel henvendte sig for at blive interviewet om netop Grindr, der udgør hans subkulturelle fællesskab. Under interviewet foretrak Axel betegnelsen 'bøsse' frem for 'homoseksuel', der ifølge ham *"lyder som et eller andet klinisk"*, men han brugte alligevel ordene i flæng. En anden pointe, der er værd at nævne, er kommunikationen mellem Axel og undertegnede, der ofte gik forbi hinanden. Axel fortalte om sin motivation for at deltage i studiet, at *"jeg er sådan en wannabe-akademiker, så jeg går rimelig meget op i empiri"*. Særligt den første del af interviewet var præget af, at Axel gav mere overordnede end konkrete svar, hvilket kan hænge sammen med, at han ønskede at teoretisere emnet. Konsekvensen af dette er, at større dele af interviewet blev mindre brugbare.

Den anden informant, Benjamin, blev interviewet på sit studie, hvor han selv havde booket et lokale til formålet. Han blev rekrutteret via LGBT-gruppen på Facebook. Benjamin er 29 år, etnisk dansk, transmand og går på en videregående uddannelse. Selvom han er i et parforhold, bruger parret ikke betegnelsen 'kærester' om sig selv, hvilket Benjamin forklarede således: *"Han kæmper rigtig meget med skam og forkerthed om at være til fyre, så han har rigtig svært ved at rumme at have følelser for en fyr. Så han er ikke klar til det lige nu, om han nogensinde bliver det, det ved jeg ikke"*. Deres forhold er åbent på den måde, at de sammen indgår i seksuel interaktion med andre mænd. Benjamin er en del af to subkulturelle fællesskaber, men beskrev stort set kun den læderklub, hvor han også er frivillig bartender. Det andet fællesskab, fetich-app'en Recon, vil derfor ikke fremgå i det følgende. Under interviewsamtalen gav Benjamin et konkret og personligt indblik i både tilværelse og subkultur, mens den sidste del om sikker sex blev besvaret i mere generelle termer. Et gennemgående tema var skam ved egen krop, hvilket kan forklare, hvorfor de seksuelle spørgsmål i højere grad blev vejet udenom - og derfor heller ikke boret i af hensyn til informantens velbefindende.

Præsentation af resultater

De to interviews bliver præsenteret ved hjælp af en række temaer, som sammenholder centrale pointer fra Axel og Benjamins beretninger. Da beskrivelsen er specifik, gengiver den så vidt muligt, hvad informanterne selv har udtalt (Giorgi, 1985), hvilket underbygges med eksemplariske interviewcitater.

En frihed eller en rejse

Hvad angår hans seksuelle orientering, har Axel aldrig oplevet nogen form for diskrimination, men tværtimod, at folk er enten positive eller ligeglade. Han forbinder sin seksualitet med en stor grad af handlefrihed og selvdefinering i forhold til, hvem han er, hvad han vil som menneske, og hvordan han former sine seksuelle vaner. *"Som homoseksuel har man mere frihed"*. Dette stiller han op over for det heteroseksuelle liv, som han mener er underlagt mere faste rammer:

Axel: Jeg forestiller mig ikke, at man har samme handlefrihed som heteroseksuel.

Interviewer: På hvilken måde?

A: Der er aldrig nogen, der har spurgt mig om, hvorfor jeg ikke har fået børn. Og hvad med den der villa og volvo. Så jeg har en større grad af... Ja, og der er også nogen, jeg kender, som også er homoer, som arbejder hjernedødt meget, men de arbejder med noget, de virkelig interesserer sig for. De kan give den fuld skrue på arbejdsmarkedet. Det kan man ikke i samme grad som homoseksuel.

I: Er det, fordi du mener, man som homoseksuel, der er der nogle bestemte forventninger til, hvad man gør?

A: De har jo typisk børn. Og en kone eller en mand. Altså der kan man jo sådan, hvad hedder det, double income, no kids. Der kan man jo virkelig give den gas, ikke også?

I: Ja. Så du tænker frihedsgraderne?

A: Ja. Og det gælder mange aspekter, ikke også?

Benjamin beskriver til gengæld sin seksualitet som en rejse, der begyndte for nylig som led i hans transitionsproces: *"Min seksuelle rejse har først startet efter, at jeg startede hormoner og fik operation [top-operation, red], så jeg startede først med at overhovedet turde blive nysgerrig på noget som helst, da jeg var 24-25"*. Rejsen har betydet, at Benjamin er gået fra at føle sig skamfuld og forkert på en måde, hvor han ikke kunne være intim, fordi han væmmedes ved sin krop. Nu oplever han en helt anden nysgerrighed på sex, intimitet, og hvad hans krop er i stand til. At Benjamin langsomt har givet slip på forkertheden hænger sammen med, at han på sin rejse har taget kampen op mod den indre og ydre forståelse af, hvad en 'rigtig' mand er:

Benjamin: Altså jeg vil sige kampen om at forstå, hvad en mand er. Sådan den indre fornemmelse, den rykker sig.

Interviewer: Hvad en mand er? Kan du prøve at...

B: Ja, fordi det er jo, hvad kan man sige, udfordringen eller det, der er kampen, det er transitionsfasen. Altså det at være transkønnet mand, som også er til mænd. Både udadtil kan det lyde underligt, men indadtil kan det også virke underligt, og jeg har kæmpet - og kæmper, vil jeg sige - med forståelsen af, hvad en rigtig mand er. Hvordan er man en mand? Hvordan gør man som mand? [...] Jeg har en indre forkerthedsfølelse i, at jeg ikke er mand nok. Og den kombineret med, at jeg så oven i det er til mænd, det er sådan en minoritet på minoritetsbingo. Og der har jeg fra sundhedsvæsenets side af særligt, også nogle gange fra nogle totalt uvidende hr. og fru kakkelbord, mødt en nåmen, hvis du er transkønnet mand, så burde du være til kvinder. Men hvis du er til mænd, hvorfor er du så ikke bare blevet i det køn, du er født som? Citationstegn, ikke? Folks hjerner skal brydes med, at køn og seksualitet ikke er det samme. Og den har jo så også indlejret sig i mig, siden jeg var helt lille, at en forkerthed over kønnet har så gået videre til en forkerthed i, hvem jeg så er tiltrukket af. [...] At den kasse skærer mentalt, selvom jeg møder alle andre med en åben kasse, så er den lukket for mig selv i forhold til definitionen af, hvad en mand er. Og det er det, jeg så skal lære at bryde op og lære at forstå, at man kan være sit køn på mange måder.

Når Benjamin på denne måde bliver mødt med, hvad han beskriver som stigmatisering og undertrykkelse, reagerer han ved at spørge aktivt eller provokerende tilbage, hvis han har overskuddet til det. Andre gange bliver han stadig ked af det og vender oplevelserne indad, så de bliver en forkerthedsfølelse og et selvhad. *"Hvorfor er jeg så forkert? Hvorfor er det, jeg ikke bare kan være som alle de andre? Hvorfor er det, jeg hele tiden skal opleve det her?"*

Egen herre eller fællesskabet

Axel finder livsglæde i, at han er sin egen herre og fuldstændig ved, hvad han gerne vil have. Til gengæld føler han ingen tilknytning til det homoseksuelle miljø: *"Jeg kommer jo ikke i miljøet, og jeg interesserer mig ikke for homopolitik eller homoting på den måde overhovedet"*. Som Axel forklarer, ser han ikke sin seksualitet som noget socialt bindeled i de grupperinger, han vælger at komme - kun på de sociale medier, hvor han færdes.

I modsætning til Axel involverer Benjamin sig aktivistisk og politisk og har fokus på, at han vil rykke nogle dagsordener:

Benjamin: Mit fokus har altid været, at så snart jeg havde resurserne, så skulle jeg gøre noget, fordi der er andre, der ikke kan gøre noget, og vi har brug for at få synliggjort diversiteten i køn og måden at være og gøre sit køn på. Så er det at holde foredrag, oplæg, undervise, sidde i nogle fx facebookgrupper og komme med nogle indspark, så er det på den måde, jeg er udadreagerende.

Interviewer: Ja. Så det tænker du som en styrke ved dig selv, at du har evnen til at formidle?

B: Ja, altså det er en styrke ved mig selv, at jeg er nået dertil, at jeg har resurserne til at kunne gøre de her ting. Det har ikke altid været sådan. Så det synes jeg er rigtig, rigtig fint. Men ellers så ved jeg ikke, hvad min styrke er, tror min stædighed. Jeg giver ikke op, det tror jeg sådan er det væsentligste, fordi i det her kan man sgu hurtigt blive udbrændt og nedtrykt og kaste håndklædet i ringen, fordi det er en hård kampscene at være på, men ja stædighed.

I: Så det er en stædighed i forhold til at få den der accept...?

B: Nej, jeg tror ikke, det er en stædighed i forhold til at få den accept, fordi alle er på en rejse, og alle er i en proces, nogle ender måske kun med at tolerere i stedet for at acceptere, så jeg tror mere min stædighed går på, hvis folk er idiotiske, eller hvis de har en totalt forvrænget forståelse af et eller andet, så er det, at min stædighed, den går på at prøve at oplyse dem. Og få dem rykket, om det så bare er på et trin på en trappe, et trin ud af de hundrede, så har jeg stadig gjort noget. Det vigtigste er, at de rykker sig.

Benjamin finder mening i det rettigheds- og rådgivningsarbejde, som han udfører for forskellige danske organisationer, hvor han beskæftiger sig med transområdet. *"Det giver mening, fordi jeg kan se, det bidrager til andres trivsel, velvære, retssikkerhed, ligestilling. Det er det at se andre blomstre op, det er det at se andre bryde ud af deres skal".*

Handling eller kommunikation

Axel kom på Grindr for fire-fem år siden, fordi det virkede som det logiske valg i forhold til, at han kunne få sit behov stilleret. Han elsker at give blowjobs, hvilket er det, han primært søger gennem app'en. Besøgene foregår hjemme hos ham, men skal ikke vare længere end højest nødvendigt, da han ikke ønsker at bruge specielt meget tid på dem - "sut og smut", som Axel kalder det. Desuden mener han ikke, at sex kan kommunikeres frem i app'en, men i stedet skal foretages sammen:

Axel: Eller også så er der de ekstremt irriterende tilfælde, hvor man bliver spurgt om, hvad man så skal lave, når man så mødes. Hvor jeg så sådan tit prøver at skrive, jamen det her, det er jo ikke, altså. Sex det skal man lave, man skal ikke snakke det ihjel vel, altså. Man kan alligevel ikke sådan planlægge det ned til detaljer, altså man kan jo snakke om nogle hovedregler med, hvad man tænder på, og hvad man synes er fedt, men man kan jo ikke lave sådan et, altså snakke sådan detaljeagtigt, fordi også rigtig meget det hænger jo på, hvordan kemien er.

Når det lykkes at finde sexpartnere gennem Grindr, finder Axel det rart, fordi han får afløb for sin liderlighed. *"Jeg får udløsning. Der er en, der har suttet på min pik. Og de har fået suttet pik. Og alle har været glade".* Han føler imidlertid ikke, det står ikke mål med, hvor meget tid han bruger på app'en. Axel beskriver Grindr som "mødding af spildt tid", fordi brugerne lyver, brænder hinanden af og skriver ubehøvlet. Han oplever ikke Grindr som noget socialt fællesskab, men blot en platform for tilfældige møder.

Hvor Axel fokuserer på handling frem for kommunikation, er det især læderklubbens grundlæggende kommunikative element, som har bragt Benjamin ind i det fællesskab:

Benjamin: Et, fordi det er mænd til mænd, og det er ligesom det, jeg er. Og to, så var det, fordi jeg oplevede og oplever en nysgerrighed på, hvordan man kan være sammen med hinanden inden for lovens rammer selvfølgelig. Men jeg tror noget af det vigtigste faktisk, ud over mænd til mænd, udgangspunkt nummer to, hvorfor jeg har valgt dem, det var, det er lidt sjovt, for det talte jeg faktisk med en transmand om for nogle år sidenovre fra Århus, hvor vi sad og talte om, hvorfor er det egentlig, at vi vælger det, lige præcis et kinky mandeselskab i virkeligheden. Hvor vi nåede frem til, jamen det giver god mening, fordi i hele den kinky verden er der utroligt meget kommunikation, det er ikke bare, vi mødes om fem minutter et eller andet sted og gør noget, eller vi er sammen, og så lige pludselig finder vi på et eller andet. Der er meget kommunikation frem og tilbage, der er meget tale om grænser og lyster, der er meget tale om fantasier og så videre, hvilket vil sige, jeg med, som jeg nævnte før, med alle de parametre, der er, for at en fyr overhovedet kan få adgang til mig seksuelt, med grænser osv., der giver det bare god mening, fordi det er en naturlig del af det kinky fællesskab, det er, at vi taler om de ting. Hvor i et almindeligt vanilla set up, hvis jeg bare var på Grindr, der er rigtig mange fyre, der ikke forstår, hvorfor jeg gerne vil bruge mere end fem minutters korrespondance frem og tilbage, før jeg mødes med en.

En udfordring for Benjamin har været, at han typisk bliver fravalgt på datingmarkedet, fordi mændene enten bliver skræmt væk, eller de ikke ser ham som en rigtig mand grundet hans genitalier. Benjamin har ikke fået foretaget sin nedre kønsskifteoperation endnu, hvilket støder sammen med den enorme penisfiksering, som han oplever i det homoseksuelle miljø. Oven i det har Benjamin nogle stramme grænser i forhold til sin krop, netop fordi han væmmes ved de eksisterende kønsdele, og derfor kræver enhver seksuel handling, at grænserne er talt igennem og klart defineret. Begge dele bliver tilgodeset i læderklubben:

Benjamin: Det er det, et kinky fællesskab kan, ikke kun for mænd til mænd, men for alle køn og alle seksualiteter, det er, at når du træder ind i det mere sorte univers, der er så meget mere respekt for, at man skal klare de ting. Og det gav mig en naturlig tryghed i okay, hvis jeg bliver nysgerrig på seksuel udfoldelse, så skal det være et sted, hvor det er naturligt, at man kommunikerer lyst og grænser, men det skal også være et sted, hvor jeg så også møder folk, jeg ved, er vant til at tænke ud af boksen i forhold til sex. Fordi min krop skal tænkes ud af boksen i forhold til sex. Så der er jo sådan flere lag i det.

Da Benjamin i sin tid kastede sig ud i lædermiljøet, var det desuden for at udfordre sin egen forståelse af maskulinitet. "Det er jo om noget et, altså citationstegn, herreomklædningsrum, du skal ind i og lære at navigere i, så der startede jeg med at være frivillig bartender". Han oplever fællesskabet som et trygt og godt sted at være, hvor han bliver set for den mand, han er. Ikke kun på grund af det seksuelle, men også kammeratskabet, det at møde ligesindede og at ses uden for klubben.

Karamelpapir eller bobleplast

Ifølge Axel kan sikker sex defineres som brugen af kondom i forbindelse med analsex. Imidlertid har han næsten droppet kondomet helt, fordi han indgår i programmet for PrEP, som er forebyggende medicin mod hiv. Han betragter kondom og medicin som alternativer til hinanden:

Axel: Det er ligesom sådan to måder at gøre det på, som konkurrerer, eller ikke konkurrerer, men som er gået lidt mod hinanden. Altså fordi hvis man bruger kondom, så får man ikke nogen sygdomme overhovedet. Så er man sikker på det. Det er livrem og seler. Den anden, der er du i hvert fald sikker på, det bliver samlet op i løbet af din kontrolperiode. Det kører på rutinen, fast. Og du ved, at når du tager de der piller, jamen så får du i hvert fald ikke hiv.

Afhængigt af, hvilket humør Axel er i, tager han enten PrEP eller bruger kondom ved samleje. Når han giver blowjob, er det altid foregået uden beskyttelse og gør det stadig, hvilket Axel ikke forbinder med nogen risiko. "Man spiser jo heller ikke karameller og så glemmer at tage papiret af". Axel føler en sikkerhed i at følge programmet, hvor det bliver samlet op hver tredje måned, hvis han er blevet smittet med en seksygdom - hvilket er hans forholdsregel. Det betyder også, at han ikke aktivt opsøger viden om sikker sex eller føler, at det er noget, han vil bryde sin hjerne med. Den viden, som Axel har fra især AIDS-Fondets og Sundhedsstyrelsens kampagner, omsætter han heller ikke til praksis:

Interviewer: Og det, du så ved om sikker sex, er det noget, du bruger i praksis? Altså for eksempel med de mænd, du møder fra Grindr?

Axel: Næh.

I: Nej. Det er slet ikke noget, du tænker ind i det?

A: Nej, ikke specielt.

I: Nej.

A: Altså jeg kan godt lide at sluge, og det gør jeg. Jeg kan godt lide at sutte uden kondom, selvfølgelig, så det gør jeg. Fordi det er mest blowjob, jeg giver, så det, ja.

I: Så det vil sige, at det er egentlig ikke så meget det, der fylder, når du er sammen med nogen, altså, det er mere det, I får ud af selve situationen?

A: Ja, vi har jo noget god eller nogenlunde god sex. Og ja. Så nej.

Mens Axel forbinder sikker sex med brugen af kondom ved analsex, mener Benjamin, at sikker sex kan foregå på mange måder:

Interviewer: Godt. Så kommer vi til det, der handler om viden om sikker sex. Også i relation til miljøerne, så hvis vi nu starter ud med, sådan helt grundlæggende, hvad du forstår ved sikker sex?

Benjamin: Sikker sex kan være på mange måder, det kan være en sikkerhed i, at man forstår den anden andens grænser, at man ikke er for påvirket altså bevidstløs, at man ikke har taget noget, eller at man har taget noget, men har kontrol over situationen. Sikker sex er også, altså med kondom, med PrEP, med altså med forebyggende, men det kan også være hiv-positive, der tager deres medicin, så de ligesom er i nul eller altså ikke er smitbare. Sikker sex kan være mange måder, det kan også være, at du husker at klippe dine negle, inden du fister en fyr, så du ikke skraber tarmene i stykker, det kan også være, at du har handsker på, når du laver noget med en anden, det kan også være, at du sørger for at spritte af, inden du skal bruge et eller andet udstyr på vedkommende. Kondom, altså sikker sex kan foregå på rigtig mange måder.

Benjamin er også på PrEP og føler, det er helt afgørende for ham, at han indgår i seksuelle aktiviteter under sikre forhold. Han beskytter sig med bobleplast, som han beskriver det, fordi en sexsygdom kan betyde, at han mister retten til sin kønsskifteoperation i udlandet. Også udenlandske kirurger er ofte homofobiske, hvorfor den mindste indikation på, at han har været sammen med en mand - eller i det hele taget haft sex - kan være afvisningsårsag.

Benjamin: Hvordan man er en rigtig mand, hvordan man er en rigtig transkønnet, hvordan man er en rigtig alting, og der er jo desværre stadigvæk et kæmpe stigma og undertrykkelse i vores kære sundhedsvæsen i rettighederne eller adgangen til hormoner, kirurgi og godkendelse osv., støtte, så der er bare sådan nogle sikkerhedsprocedurer i, at man når man er en del af, ind og ud af det system, at så skal man bare passe lidt mere på, hvordan man er ja. Ellers kan man hurtigt få afvisning eller afslag på de ting, man søger af sundhedsbehandleren.

Interviewer: Nåh du mener, man skal fremstå som så mandlig som muligt eller?

B: Ja, præcis. Og så mandlig som muligt det betyder, at du jo ikke skal være til mænd, du skal ikke være passiv i sengen, du skal ikke alle de der ting. Du skal heller ikke være kinky, du skal, altså der er så meget.

[...]

B: Fordi hvis du er seksuelt aktiv, så nyder du jo din krop. Hvis du nyder din krop, så er du jo ikke rigtig transkønnet, så behøver du ikke kirurgi og hormoner jada jada jada, du ved. Den møder jeg tit. Så der er en, hvad kan man sige, ude i virkelighedens verden en tys tys om overhovedet at være seksuelt aktiv og faktisk en skam, en forkerthed i at være seksuelt aktiv, fordi man bliver fortalt, at det bør man jo ikke være.

For at sikre, at han er fri for sexsygdomme, opsøger Benjamin viden om sikker sex gennem sit netværk i AIDS-Fondet samt på den hospitalsafdeling, hvor han går i forløb for PrEP. Alt, hvad han ved fra disse kanaler, implementerer han i sit sexliv. Problemet er blot, at den eksisterende viden om transmænd, der er til mænd, er meget sparsom, og han derfor ikke altid har mulighed for at finde svar.

Diskussion af resultater

Til det mundtlige forsvar vil de pointer, som netop blev præsenteret, blive placeret i den teoretiske ramme, der dannede udgangspunkt for interviewsamtalerne. Derigennem søger afhandlingen at besvare de forskningsspørgsmål, som har været styrende for dens fokus og vidensproduktion.

Styrker og svagheder

Som afrunding på opgaven gives en kort refleksion over, hvad der kan siges at have styrket og svækket de fundne resultater. En helt grundlæggende styrke er den transparens, som har kendetegnet afhandlingen hele vejen igennem. Læseren har kunnet følge tankeprocessen tæt og dermed også kunnet forholde sig til, hvilke metodiske til- og fravalg der har ført til hvilke udfald.

Dernæst kan det betragtes som en styrke ved afhandlingen, at dens datagrundlag består af dybdegående interviews. Emnet er meget underbelyst, hvilket kalder på en metode, som giver et så fundamentalt, detaljeret og nuanceret indblik som muligt. Set i det lys kan det hævdes, at interviewguiden var *for* teoristyret, hvilket kan have afskåret vigtige pointer fra at blive bragt for dagen.

Hvad angår rekrutteringen af informanter, var kriterierne relativt åbne for at sikre, at nogen ville stille op til et interview trods emnets karakter. Alligevel resulterede indsatsen i kun to informanter, som lignede hinanden ved at være etnisk danske og studerende, men dog repræsenterede to forskellige generationer. At den ene informant var både transmand og MSM tilførte desuden resultaterne en ekstra dimension. Samlet set har det begrænsede antal og segment af informanter imidlertid begrænset, hvilken viden det var muligt at frembringe.

Selve rekrutteringsprocessen blev modarbejdet af det faktum, at undertegnede er kvinde og ikke lagde kortene på bordet i forhold til egen seksuelle orientering. Som det blev beskrevet i metodekapitlet, følte det stigmatiserede for målgruppen, at en 'udefrakommende' befandt sig på deres territorie. Uden intention om, at det skulle ende i en etisk klemme, blev der balanceret mellem på den ene side at skaffe interviewpersoner og vigtig viden, som potentielt kunne gavne gruppen. På den anden side at undgå, at gruppen fik skadet deres selvbillede, og der blev skabt en kløft til samfundet og forskningsverdenen. En anderledes rekrutteringsstrategi kunne måske have styrket, hvordan studiet var blevet taget imod og dermed, hvor mange der havde meldt sig til at deltage.

Litteraturliste

- Antonovsky, A. (1987). Toward a New View of Health and Illness. *Unraveling the Mystery of Health. How People Manage Stress and Stay Well*. Jossey-Bass Publishers, s. 1-14.
- Antonovsky, A. (1987a). The "Sense of Coherence" Concept. *Unraveling the Mystery of Health. How People Manage Stress and Stay Well*. Jossey-Bass Publishers, s. 15-32.
- Becker, H.S. (1963). Outsiders. *Outsiders. Studies in the Sociology of Deviance*. The Free Press, s. 1-18.
- Becker, H.S. (1963a). Kinds of Deviance: A Sequential Model. *Outsiders. Studies in the Sociology of Deviance*. The Free Press, s. 19-39.
- Becker, H.S. (1963b). Rules and their Enforcement. *Outsiders. Studies in the Sociology of Deviance*. The Free Press, s. 121-146.
- Buus, N., Kristiansen, H.M., Tingleff, E.B. & Rossen, C.B. (2008). Litteratursøgning i praksis. Begreber, strategier og modeller. *Sygeplejersken*, 10, s. 2-8.
- Frandsen, T.F., Dyrvig, A.K., Christensen, J.B., FASTERHOLDT, I. & OELHOLM, A.M. (2014). En guide til valide og reproducerbare systematiske litteratursøgninger. *Ugeskrift for Læger*, 176(7), s. 647-650.
- Gauthier, D.K. & Forsyth, C.J. (1999). Bareback sex, bug chasers, and the gift of death. *Deviant Behavior: An Interdisciplinary Journal*, 20, s. 85-100.
- Giddens, A. (1992). Introduktion. *Intimitetens forandring. Seksualitet, kærlighed og erotik i det moderne samfund*. Hans Reitzels Forlag, s. 9-11.
- Giddens, A. (1992a). Foucault om seksualitet. *Intimitetens forandring. Seksualitet, kærlighed og erotik i det moderne samfund*. Hans Reitzels Forlag, s. 26-43.
- Giorgi, A. (1985). Sketch of a Psychological Phenomenological Method. I: Giorgi, A. (red.). *Phenomenology and Psychological Research*. Duquesne University Press, s. 8-22.
- Giorgi, A. (1985a). The Phenomenological Psychology of Learning and the Verbal Learning Tradition. I: Giorgi, A. (red.). *Phenomenology and Psychological Research*. Duquesne University Press, s. 23-85.
- Graugaard, C. (2014). Kønslivskamæleoner. I: Heinskou, M.B. & Wøldike, M.E. (red.). *Byen og blikkets lyst. Festskrift til Henning Bech*. Center for Seksualitetsforskning, s. 147-60.
- Graugaard, C. (2017). Sexuality as a health-promoting factor - theoretical and clinical considerations. *Nature Reviews Urology*, 14(10), s. 577-578.

Graugaard, C., Giraldi, A. & Frisch, M. (2014). Sundhed og trivsel blandt danske LGBT-personer. *Månedsskrift for Almen Praksis*, 92(9), s. 735-43.

Hennen, P. (2005). Bear Bodies, Bear Masculinity. Recuperation, Resistance, or Retreat? *Gender & Society*, 19(1), s. 25-43.

Johansen, K.B.H., Laursen, B. & Juel, L. (2015). *LGBT-sundhed. Helbred og trivsel blandt lesbiske, bøsser, biseksuelle og transpersoner*. Statens Institut for Folkesundhed.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). Forskningsinterview, filosofiske dialoger og terapeutiske samtaler. *Interview. Introduktion til et håndværk*. Hans Reitzels Forlag, s. 41-64.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009a). Ethiske spørgsmål i forbindelse med interview. *Interview. Introduktion til et håndværk*. Hans Reitzels Forlag, s. 79-98.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009b). Transskription af interview. *Interview. Introduktion til et håndværk*. Hans Reitzels Forlag, s. 199-210.

Manley, E., Levitt, H. & Mosher, C. (2007). Understanding the Bear Movement in Gay Male Culture. *Journal of Homosexuality*, 53(4), s. 89-112.

Moskowitz, D.A., Seal, D.W., Rintamaki, L. & Rieger, G. (2011). HIV in the Leather Community: Rates and Risk-Related Behaviors. *AIDS and Behavior*, 15, s. 557-564.

Noor, S.W., Adam, B.D., Brennan, D.J., Moskowitz, D.A., Gardner, S. & Hart, T.A. (2017). Scenes as Micro-Cultures: Examining Heterogeneity of HIV Risk Behavior Among Gay, Bisexual, and Other Men Who Have Sex with Men in Toronto, Canada. *Archives of Sexual Behavior*, 47(1), s. 309-321.

Peacock, B., Eyre, S.L., Quinn, S.C. & Kegeles, S. (2001). Delineating differences: sub-communities in the San Francisco gay community. *Culture, Health & Sexuality*, 3(2), s. 183-201.

Pedersen, W. & Kristiansen, H.W. (2003). Å gøre det, å føle det og å være det. Homoseksualitet i det seinmoderne. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 44(41), s. 3-36.

Quidley-Rodriguez, N. & De Santis, J.D. (2019). A Concept Analysis of Bear Identity. *Journal of Homosexuality*, 66(1), s. 60-76.

Schmidt, G. (1996). Seksualmoralens forsvinden. *Hvad skete der med seksualiteten? Refleksioner over sex og afseksualisering*. Hans Reitzels Forlag, s. 7-15.

Sundhedsstyrelsen (2012). *Forebyggelsespakke. Seksuel sundhed*. Sundhedsstyrelsen.

Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (2015). Interviewet: Samtalen som forskningsmetode. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.). *Kvalitative metoder. En grundbog*. Hans Reitzels Forlag, s. 29-53.

Williams, J.P. (2011). Subcultural Theory. *Subcultural Theory. Traditions and Concepts*. Polity Press, s. 1-16.

Williams, J.P. (2011a). Theoretical and Methodological Traditions. *Subcultural Theory. Traditions and Concepts*. Polity Press, s. 17-43.

World Health Organization (2006). *Defining sexual health*. WHO.

Young, R. M. & Meyer, I. H. (2005). The Trouble With “MSM” and “WSW”: Erasure of the Sexual-Minority Person in Public Health Discourse. *American Journal of Public Health*, 95(7), s. 1144-1149.

Søgeprotokol

Søgespørgsmål	Hvilken viden findes der om subkulturer blandt MSM?
Informationskilder	Den relevante empiri blev kortlagt ved at søge i databaserne PsycINFO og Sociological Abstracts. Adgang til databaserne foregik via login til Aalborg Universitetsbibliotek.
Dato for søgninger	D. 26. og 27. januar 2019.
Søgestrategi	<p>Først og fremmest blev der foretaget bloksøgninger, som var centreret om to facetter: Kontekst (subkultur) og persongruppe (MSM). Søgningerne er præsenteret nedenfor, hvor de anvendte tesaurusterm er omsluttet af en tuborgklamme. Det var nødvendigt at kombinere med en enkelt fritekstsøgning - angivet i citationstegn - da ingen tesaurusterm formåede at være dækkende i det tilfælde.</p> <p>På baggrund af bloksøgningerne blev der desuden lavet kædesøgninger ved, at teksternes referencer blev søgt frem, hvis de lød relevante. Endvidere foreslog AIDS-Fondet nogle artikler, som måske kunne bruges.</p>
PsycINFO	<p>Søgning (65 resultater):</p> <p style="text-align: center;">{Subculture (Anthropological)} AND {Same Sex Intercourse} OR {Male Homosexuality}</p>
Sociological Abstracts	<p>Søgning (132 resultater):</p> <p style="text-align: center;">{Subcultures} AND {Homosexuality} OR "men who have sex with men"</p>
Inklusionskriterier	Studierne <u>skal</u> :

	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Være empiriske studier af MSM og subkulturer ◦ Indeholde en karakteristik af en eller flere af disse subkulturer, hvad angår seksuelle normer ◦ Være peer-reviewed
<i>Eksklusionskriterier</i>	<p>Studierne må <u>ikke</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Være foretaget i ikke-vestlige lande ◦ Vedrøre et så specifikt tilhørsforhold, at det ikke lader sig overføre på danske forhold ◦ Være en beskrivelse af en tidligere epoke
<i>Udvælgelsesstrategi</i>	<p>Samtlige søgeresultater blev kigget igennem ikke kun på titel, men også på abstract, eftersom en del af titlerne havde en kryptisk ordlyd. Hvis denne proces ikke førte til frasortering af en reference, gik referencen videre til næste fase, hvor hele artiklen blev gennemlæst. Under udvælgelsesarbejdet var in- og eksklusionskriterierne det styrende redskab.</p>
<i>Endeligt antal referencer</i>	7

Rekrutteringsbrev

Er du mand, og har du sex med mænd? Kunne du tænke dig at bidrage til et interviewstudie?

I forbindelse med mit masterprojekt i sexologi søger jeg mænd, som har sex med mænd, og som kommer i sociale fællesskaber, hvor sex spiller en rolle. Det kunne fx være lædermiljøet, dragmiljøet, bjørnemiljøet eller noget helt fjerde. Formålet er at forbedre den måde, som sikker sex bliver formidlet på af bl.a. ngo'er som AIDS-Fondet.

For at deltage i projektet skal du være en mand, der har sex med mænd, men du behøver ikke at identificere dig som homo- eller biseksuel. Desuden skal du helst:

- Være en del af et eller flere sociale fællesskaber, hvor sex har en betydning
- Ikke have hiv

- Befinde dig i københavnsområdet

Du vil blive interviewet i ca. en time, hvor emnerne bliver din tilværelse, din deltagelse i sociale/ seksuelle fællesskaber, og hvordan du finder og bruger din viden om sikker sex. Det vil kun være undertegnede, som er til stede. Vores samtale bliver optaget på diktafon, men i selve afhandlingen optræder du anonymt. Interviewet skal gerne finde sted hurtigst muligt, og du bestemmer, hvor det vil foregå.

Hvis du ønsker at deltage eller vide mere, er du velkommen til at kontakte mig på nummeret 22 35 45 02 eller mailadressen shaghb17@student.aau.dk. Jeg kvitterer med en flaske vin som tak for din deltagelse. I fremtiden kan dit bidrag få betydning for andre.

Med venlig hilsen

Sara Haghbin,

Psykolog og masterstuderende i sexologi ved Aalborg Universitet

Samtykkeerklæring

Jeg giver hermed mit samtykke til at deltage i et interviewstudie, der omhandler subkulturer og mænd, der har sex med mænd. I den forbindelse er jeg informeret om og indforstået med, at:

- Interviewet bliver optaget på diktafon og efterfølgende transskriberet
- Det er frivilligt at deltage i undersøgelsen
- Jeg kan når som helst trække mit samtykke tilbage og udgå af undersøgelsen
- Intervieweren/forskeren har tavshedspligt
- Jeg er sikret anonymitet i bearbejdelsen af data
- En analyse og fortolkning af interviewet vil indgå i den færdige afhandling, hvor det ikke vil være muligt at identificere mig
- Optagelsen bliver slettet, når projektet er afsluttet
- Det kan forekomme, at studiet bliver publiceret

Dato

Navn

Underskrift

Interviewguide

Briefing	
<i>Hvem er jeg?</i>	Jeg er socialpsykolog, læser på masteren i sexologi ved Aalborg Universitet og interesserer mig for sexologiske emner fra et samfundsperspektiv.
<i>Præsentation af masterprojektet</i>	AIDS-Fondet ønsker mere viden om, hvordan de bedst muligt når ud med vigtige sundhedsbudskaber til mænd, der har sex med mænd. Ved at undersøge den betydning, som sociale fællesskaber har for mændenes viden om sikker sex, kan det styrke organisationens indsats.
<i>Samtykkeerklæring</i>	Jeg gennemgår punkterne i samtykkeerklæringen, og informanten underskriver.
<i>Interviewets opbygning</i>	Til at starte med vil jeg stille dig et par overordnede spørgsmål om din baggrund. Derefter vil interviewet fokusere på tre temaer, som vi tager ét ad gangen: Dit liv i almindelighed, din erfaring med sociale og seksuelle fællesskaber, og hvordan du får og bruger viden om sikker sex.
<i>Forventninger</i>	Der er ingen rigtige eller forkerte svar - der er kun <i>dine</i> svar. Jeg har ingen forventninger til, hvad du vil fortælle mig, ud over at du svarer så ærligt og umiddelbart som muligt. Det skal være ud fra dine egne oplevelser. Sig endelig til, hvis jeg spørger dumt, mine spørgsmål ikke giver mening, jeg overskrider dine grænser, eller du har brug for en pause.
<i>Spørgsmål</i>	Har du nogen spørgsmål, inden jeg tænder for diktafonen?
Forskningsspørgsmål	Interviewspørgsmål
Baggrund	
<i>Alder</i>	Hvad er din alder?
<i>Beskæftigelse</i>	Hvad laver du til daglig?
<i>Køn</i>	Hvilket køn identificerer du dig som? Hvilket pronomen bruger du om dig selv?
<i>Seksuel orientering</i>	Hvordan vil du beskrive din seksuelle orientering? Bruger du en bestemt betegnelse?
<i>Parforhold</i>	Er du i et forhold? Hvilken type forhold?

<i>Motivation</i>	Hvorfor har du valgt at deltage i interviewet?
<i>Tilværelse: Hvilke ressourcer trækker MSM på, når de oplever udfordringer i forhold til, at de er mænd, der har sex med mænd?</i>	
<i>Åbenhed</i>	Hvor åben er du over for dine omgivelser om din seksuelle orientering / at du er seksuelt sammen med mænd? Hvis åben: Hvem er du især åben over for? Hvordan oplever du, at de forholder sig til det? Hvis lukket: Hvad er årsagerne til, at du ikke er åben om din seksuelle orientering / at du er seksuelt sammen med mænd?
<i>Grad af belastning</i>	Oplever du positive ting i forbindelse med din seksualitet? Fra omverdenen? Hos dig selv? Beskriv med eksempler. Oplever du udfordringer i forbindelse med din seksualitet? Fra omverdenen? Hos dig selv? Beskriv med eksempler/hændelser.
<i>Begribelighed</i>	Hvad tænker du, når du oplever udfordringerne? Hvad lægger du i dem?
<i>Håndterbarhed (copingstrategier og ressourcer)</i>	Hvad føler du, at du kan gøre ved udfordringerne? Hvad gør du konkret? Hvilke styrker trækker du på hos dig selv? I dit liv?
<i>Meningsfuldhed</i>	Er der særlige områder af dit liv, som giver det mening og værdi? Hvilke områder og på hvilken måde?
<i>Subkultur: Hvordan navigerer MSM i de seksuelle normer, der kendetegner den eller de subkulturer, som de tager del i?</i>	
<i>Område</i>	Hvor opsøger du sociale fællesskaber, hvor der indgår sex?
<i>Hvilke subkulturer</i>	Er du en del af et eller flere sociale fællesskaber, hvor det seksuelle spiller en rolle? Hvilke? Beskriv, hvordan du blev en del af det sociale fællesskab.

<p><i>Definition</i></p> <p><i>Subkultur vs. samfund</i></p> <p><i>Subkultur vs. subkultur</i></p> <p><i>Funktion</i></p>	<p>Hvad gjorde, at det blev dette fællesskab? Hvad var det ved fællesskabet, som tiltrak dig?</p> <p>Hvordan vil du beskrive dit sociale fællesskab, hvis du skal bruge dine egne ord? Hvad kendetegner det? Hvordan er I sammen? Hvilke regler gælder, når I er sammen? Beskriv med eksempler.</p> <p>På hvilke punkter adskiller din deltagelse i fællesskabet sig fra, hvordan du er i andre områder af dit liv? Forklar med eksempler.</p> <p>Hvis flere fællesskaber end et: Hvad adskiller din deltagelse i de forskellige fællesskaber? Giv eksempler.</p> <p>Hvad giver det dig, at du er en del af dette fællesskab?</p>
<p>Viden: Hvad kendetegner MSM's tilgang til og brug af viden om sikker sex?</p> <p><i>Vidensniveau</i></p> <p><i>Betydning</i></p> <p><i>Kilder</i></p> <p><i>Sex i subkulturerne</i></p> <p><i>Viden og praksis</i></p>	<p>Hvad forstår du ved 'sikker sex'? I hvilke situationer mener du, at man skal beskytte sig, og hvordan gør man det bedst?</p> <p>Hvilke tanker gør du dig om sikker sex? Hvad betyder det for dig at have den rette viden? Er det noget, du opsøger aktivt? Hvordan? Hvad betyder det for dig, at dem omkring dig har den rette viden om sikker sex? Og at de præsenterer den for dig?</p> <p>Hvorfra har du din viden om sikker sex? Giv gerne et par eksempler, hvor du fik en bestemt information om sikker sex. Er det kilder, som du stoler på? Forklar hvorfor/hvorfor ikke. Er der nogen kilder, du stoler du mere på end andre, når det drejer sig om sikker sex? Forklar din logik.</p> <p>Er der bestemte normer for sikker sex i det fællesskab, hvor du kommer? Hvad tænker du om dem? Retter du dig efter normerne? Hvis ja, hvorfor? Hvis nej, hvorfor ikke? Hvad sker der, hvis man ikke gør? Oplever du, at der bliver afsøgt grænser inden for fællesskabet? På hvilken måde?</p> <p>Kan du give nogle eksempler på, hvordan du typisk har sex?</p>

	<p>Hvad opfatter du som de farligste situationer, der kan opstå i det sociale fællesskab, du er en del af? Har du selv erfaringer med at være i den slags situationer? Hvad gør du i de situationer?</p> <p>Bruger du din viden om sikker sex i praksis? Hvordan? Giv eksempler på nogle oplevelser.</p> <p>Hvad med de situationer, hvor du ikke får brugt din viden? Hvad sker der i dem? Hvem foregår de typisk sammen med? Hvad er det, der betyder mest for dig i de situationer?</p>
Afslutning	
<i>Uddybning</i>	Er der noget her til sidst, som du føler behov for at uddybe?
<i>Tilføjelser</i>	Er der noget, jeg ikke har spurgt dig om, som du ønsker at fortælle?
	Så siger jeg tak.

Eksempel på meningskondensering

<i>Interviewpassage / meningsenhed</i>	<i>Kondenseret meningsenhed</i>	<i>Tema</i>
<p>I: Godt. Men hvis vi så tager det tredje emne, som så er det her med viden om sikker sex, så sådan helt grundlæggende, hvad forstår du ved sikker sex?</p> <p>A: Det må være at bruge kondom.</p> <p>I: Ja. Ja, og hvilke situationer, og hvad gør man?</p> <p>A: Analsex. Det er, når man har analsex. Men jeg bruger ikke, jeg er holdt op med at bruge kondomer helt, tror jeg, jeg er med i det der program der, det der PrEP. Ja, så. Ja, så jeg tager de der piller. Ja, så.</p> <p>I: Så det, du forstår ved sikker sex, det er, at man bruger kondom i forbindelse med analsex?</p>	<p>Sikker sex er brug af kondom ved analsex.</p> <p>Holdt op med at bruge kondomer helt, fordi han er med i programmet for PrEP - det er den anden mulighed.</p>	<p>Forståelse af sikker sex.</p> <p>Kondom vs. PrEP</p>

<p>A: Ja, ja, ja. Men så er der jo den anden mulighed, og det er jo det der program, hvor man får forebyggende medicin, som du sikkert kender. Så går man til kontrol hver tredje måned. Og ja. Og det kører sådan stille og roligt.</p>		
--	--	--